

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie
bij het Hof van Beroep te Gent, op 15 November 1952

NAAR EEN NIEUW HUWELIJSVERMOGENSRECHT ?

Rede uitgesproken door Mr Willy DELVA

De vraag of ons land een nieuw huwelijksvermogensrecht nodig heeft is meer dan ooit actueel.

Het gaat er nu niet enkel meer om, te weten of het regime van gemeenschap van goederen — waaraan al dan niet diep-ingrijpende wijzigingen zouden worden aangebracht — nog het huwelijksvermogensstelsel van gemeen recht zou moeten of kunnen blijven, kwestie die reeds sinds het einde van de vorige eeuw aanleiding heeft gegeven tot discussie, critiek en suggesties (1). Maar thans wordt de gehele economie van ons huwelijksvermogensrecht in de weegschaal gelegd en afgewogen.

Dit hoeft nu precies niet te verwonderen. In de branding van ons tijdsgebeuren wordt zoveel losgewoeld en aangevreten, dat het eerder verbazen zou moest ook niet heftig storm worden gelopen tegen de wetten die de materie van het huwelijkscontract en de wederzijdse rechten van de echtgenoten beheersen, des te meer dat die wettelijke regeling tot op heden practisch geen noemenswaardige wijzigingen heeft ondergaan (2). De evolutie van de politieke, economische en sociale structuur van onze samenleving gedurende anderhalve eeuw, gekenmerkt door de overgang van het zuiver liberaal tijdperk alover een schijnbaar voorbijgestreefde democratische periode naar een phase van socialistische verzuchtingen, verklaart voldoende de drift waarmede naar de hervorming van het huwelijksvermogensrecht wordt betracht en verduidelijkt er het actuele van. Het volstaat inderdaad te wijzen op de voortschrijdende nivellering van de fortuinen, de emancipatie van de vrouw en het streven naar gelijke rechten voor de beide echtgenoten in functie van familie en maatschappij, om de weerslag op het huwelijksvermogensrecht te doen inzien. Het is t.a. in het licht van deze evolutie dat de recente wetgevende initiatieven met betrekking tot de wijziging van het huwelijksvermogensrecht, zowel in Frankrijk (3) als in België (4), moeten worden bekeken; het is trouwens ook met die kijk op zaken dat

de instelling moet verstaan worden van de Commission de réforme du Code civil in Frankrijk (5) en van de Belgische studiegcommissie die werd aangesteld met het oog op de herziening van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en van de huwelijksvoorwaarden (6).

Maar, waar de strijd tussen het liberaal individualisme en het socialisme in zijn meest consequente vormen zijn climax bereikt en ver van uitgevochten is, en waar de verworvenheden van een christelijke cultuur insgelijks de inzet van die strijd uitmaken, is het begrijpelijk dat niet zonder een goede dosis scepsis op de zucht naar hervormingen kan worden ingegaan, en dat de grootste voorzichtigheid geboden is. Want aangezien de politieke, economische en sociale denkbeelden verdeeld, onduidelijk en onstandvastig blijken, zodat ook de juridische gevolgen die er aan vastgeknoot zullen worden onzeker schijnen, zou het voorbarig en onoordeelkundig zijn onbekookt te werk te gaan.

Dit werd zeer goed begrepen door de Franse Commission de réforme waarvan zojuist gewag (7), en kan niet voldoende onderlijnd worden.

Het is nu juist het onderwerp van deze lezing, na te gaan of we in de tegenwoordige culturele conjunctuur nog aan ons huidig huwelijksvermogensrecht kunnen vasthouden zonder hierdoor a-sociale en onbillijke, m.a.w. onrechtvaardige, toestanden te scheppen of te bestendigen, en te onderzoeken welke hervormingen gebeurlijk zouden kunnen of dienen overwogen te worden.

I.

En dan moeten we ons vooreerst afvragen, of het beginsel nog dient gehandhaafd waardoor de aantaande echtgenoten een onbeperkte keus van huwelijksvermogensrecht wordt gewaarborgd, derwijze dat

zij kunnen huwen onder het stelsel dat hun voorkeur wegdraagt?

Het is gekend dat in onze huidige wetgeving (8) de gevolgen van het huwelijk ten aanzien van de vermogens van de echtgenoten alleen imperatief worden geregeld bij gebrek aan bijzondere overeenkomsten, die, wordt in art. 1387 B.W. gezegd, de echtgenoten kunnen aangaan zoals zij goedvinden mits die niet in strijd zijn met de goede zeden en de beperkingen vervat in artt. 1388, 1389 en 1390 B.W.

Zo staat het de trouwlustigen in principe vrij, hetzij één van de type-regimes te bedingen die door de wetgever werden uitgewerkt, hetzij een combinatie er van zoals bijv. een stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten, hetzij een volkomen vreemd en ongewoon stelsel, al was het de toepassing van een coutumiere regeling.

De beweegredenen die de opstellers van de Code civil hebben gedreven om die volledige vrije keus te laten zijn van verscheiden aard.

1. In de eerste plaats hebben zij, in de lijn van de nieuwe geestesstromingen die met de Franse revolutie werden bestendigd en verbreid, ook op het stuk van het huwelijksvermogensrecht het beginsel willen huldigen van de wilsautonomie, dat de materie van het verbintenissenrecht in het Burgerlijk Wetboek beheerst (9). Zij hebben zodoende trouwens de traditie gehandhaafd; want het principe, om het statuut van de huwelijksvermogens te regelen naar vrije keus, dateert van de XVIe eeuw, naar welk tijdstip ook de vrijheid van contracteren terugreikt (10).

2. In de tweede plaats was het er hun om te doen alle hinderpalen uit de weg te ruimen die het sluiten van huwelijken zouden kunnen verhinderen. Het is t.a. diezelfde praktische bekommernis die de toenmalige wetgever bewogen heeft, om veel meer meegaande te zijn en bij het afsluiten van huwelijkscontracten zekere bedingen toe te laten en geldig te verklaren die anders verboden zijn (11).

Kunnen die motieven echter ook vandaag nog het beginsel van de onbeperkte vrije keus wettigen? Of zou die keus niet veel meer beperkt moeten worden, zoals bijv. in Zwitserland (12), of zelfs volkomen uitgesloten, zoals bijv. in Engeland (13)?

Het is mijn persoonlijke overtuiging dat we ons art. 1387 B.W. niet moeten over boord gooien.

1. Het komt me inderdaad voor dat, meer dan ooit, het beginsel van de vrijheid in louter privé-aangelegenheden als een onmisbaar goed moet worden aangezien, dan dat we ons de weelde zouden veroorloven dit beginsel te laten vallen om een uniform huwelijksvermogensstelsel op te leggen waarvan onder geen voorwaarde of alleen op strikt beperkte wijze zou kunnen worden afgeweken. En de keus van een huwelijksvermogensregime is een privé-kwestie die enkel de aanstaande echtgenoten aanbelangt, en niet de derden.

2. Bovendien blijft de praktische reden haar volle draagkracht behouden. En, wat meer is, het is toch maar logisch dat, aangezien de familiale, economische en sociale toestanden verschillen van gezin tot gezin, het enkel huwelijksvermogensregime niet als passe-partout dienen kan en zou worden verdrongen door een verscheidenheid van regimes waarvan het ene al beter dan het andere aangepast is aan een bepaalde situatie.

De nadelen die aan het principe van die onbeperkte vrije keus verbonden zijn (o.m. de noodzakelijkheid om een contract op te maken bij notariële akte; de vrees

dat zekere wettelijke voorschriften zouden ontkracht worden; het tot stand komen van een grotere variatie van huwelijksvermogensstelsels die niet voldoende gekend zijn) zijn overdreven en wegen niet op tegen de voorreken die aan het beginsel toegeschreven kunnen worden.

Het is trouwens verheugend vast te stellen dat de algemene strekking voor het behoud pleit van het beginsel (14); zodat alleen dan een wettelijk huwelijksvermogensregime wordt opgelegd, indien de echtgenoten geen uitgesproken andere keus deden of een keus deden die om bepaalde redenen ongeldig wordt verklaard, zodat het de vernietiging van het door hen bedongen regime meebrengt.

Hierbij aansluitend wil het me voorkomen de aandacht te moeten vestigen op een gevaarlijke suggestie, van aard om veel kwaad te stichten. Het is inderdaad aangeprezen geworden een aantal (15), zij het dan minstens twee (16), huwelijksvermogensstelsels uit te werken en de aanstaande echtgenoten te laten kiezen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Deze suggestie, alhoewel ingegeven door de bekommernis om de aanstaande echtgenoten, die, om welke reden ook, geen notarieel huwelijkscontract wensen aan te gaan, toch in een zekere mate voorgelicht te zien vooraleer zij in het huwelijk zouden treden, kan niet anders dan becristiseerd worden. De ambtenaren van de burgerlijke stand zijn immers niet de aangewezen raadgevers van de contractanten; bedenking die volstaat om tegen de innovatie in te gaan. Deze zienswijze is trouwens met nadruk beklemtoond geworden tijdens de besprekingen in de schoot van de Franse Commission de réforme du Code civil (17), en blijkt insgelijks de overhand gehaald te hebben in de Belgische studiecommissie.

II.

De tweede vraag is te weten welk het huwelijksvermogensregime van gemeen recht dient te zijn? M.a.w. is het nog wenselijk dat het een stelsel van gemeenschap zij, of zijn de voorwaarden vervuld en is de tijd rijp om een regime op basis van scheiding van goederen in te voeren?

Evenals in Frankrijk is ons huwelijksvermogensregime van gemeen recht een regime van gemeenschap, meer bepaald een stelsel van gemeenschap van goederen en aanwinsten; bij gebrek aan bijzondere bepalingen die er van afwijken, of die dit wettelijk stelsel wijzigen, worden de vermogensrechtelijke verhoudingen van de echtgenoten er door beheerst (18).

De opstellers van de door ons land overgenomen Code civil hadden inderdaad te kiezen tussen de twee grote stelsels die in 1804 elk in ongeveer een helft van Frankrijk in zwang waren: het dotaal stelsel, van Romeinse oorsprong, in het Zuiden, het stelsel van gemeenschap, van Germaanse herkomst, in het Noorden met uitzondering van Normandië (19). Na verbeterde discussies in de Conseil d'Etat en Tribunat (20) werd tenslotte, om zeer aannemelijke redenen, de voorkeur gegeven aan het regime van gemeenschap.

1. De gemeenschap was feitelijk het regime van de meerderheid der inwoners van Frankrijk, omdat de noorderlijke provinciën het dichtst bevolkt waren. Bovendien werd niet zelden het regime van gemeenschap bedongen in de zuidelijke provinciën.

2. Het regime van gemeenschap werd, beter dan het dotaal stelsel, geacht overeen te stemmen met de geest van het huwelijk, en met de feitelijke toestand van de

gehuwden. De echtelijke gemeenschap leidt van zelfs naar een belangengemeenschap.

3. De gemeenschap maakt de vrouw deelachtig aan de winsten van de man, en zal, omgekeerd, een stimulans voor haar zijn om haar man bij te staan in de dagelijkse levensstrijd; hetgeen de huwelijksharmonie slechts ten goede kan komen.

4. Het dotaal stelsel was met een praktisch bezwaar van onoverkomelijke aard behept, doordat het de goederen aan de handel onttrekt en ze, tenminste als dotale goederen, onvervreemdbaar maakt.

Maar gelden die beweegredenen ook nu nog? Vooral nu de vinger is gelegd geworden op de gebreken die aan een stelsel van gemeenschap kleven, inachtgenomen de economische en sociale ontwikkeling? Want, naarmate dat die economische en sociale toestanden sinds de eeuwwende in ons land zijn geëvolueerd, is er een sterkere stroming ontstaan tegen de gemeenschap ten gunste van een regime op basis van scheiding van goederen als huwelijksvermogensstelsel van gemeen recht (21); stroming die zeer sterk is aangeworpen wanneer de vrouwen zich beginnen vrijvechten en, bij monde van de feministen, aangestuurd hebben op hun juridische bekwaamheid en onafhankelijkheid.

Immers, het mag niet over het hoofd worden gezien dat er een correlatie, een onderlinge verhouding bestaat tussen het beginsel van de juridische onbekwaamheid van de gehuwde vrouw, die, wat haar persoonlijk statuut betreft, onder het echtelijk gezag staat van de man die het hoofd is van het gezin (artt. 213a, 215 en 217 B.W.), en het beginsel dat de man in de regimes van gemeenschap het hoofd is van de gemeenschap (artt. 1421 B.W.v.v.); al is dit laatste niet het gevolg van het eerste, noch omgekeerd. En wanneer de feministen dan sinds de jaren na de eerste wereldoorlog zijn beginnen knagen aan het postulaat van de juridische onbekwaamheid van de vrouw — in hun opzet krachtig gesteund en gestuwd door de levensnoodwendigheden die hen in het gelijk hebben gesteld — is vanzelf sprekend, naar aanleiding van die ontvoeringsstrijd, de kwestie van de hervorming van het wettelijke huwelijksvermogensstelsel ter sprake gekomen, en werd een regime op basis van scheiding van goederen als ideaal aangetreft. Immers, het groot, en feitelijk het enig onbetwistbaar voordeel dat aan een stelsel op basis van scheiding van goederen moet toegeschreven worden is juist hierin gelegen: dat de vrouw, indien zij haar juridische bekwaamheid verwerft, volkomen onafhankelijk zou worden van de man en op gelijke voet met hem zou komen te staan. Zodat de twee regimes die zich thans in de gunst mogen verheugen van gezaghebbende juristen zijn: het stelsel van zuivere scheiding van goederen (22) en datgene van huwelijksgoederen (ook nog geheten « de participation aux acquêts » of « de communauté différée ») (23).

Vandaar opnieuw de vraag: behouden de motieven die in 1804 doorslaggevend waren bij het bepalen van het huwelijksvermogensregime van gemeen recht ook heden nog hun volle gewicht?

Het is mijn persoonlijke overtuiging van wel.

1. Vooreerst is het onbetwistbaar dat het regime van gemeenschap zich op een sterke traditie van levendige volksgunst mag beroepen; de statistieken van de voor de jaren 1927, 1937 en 1947 geregistreeerde huwelijkscontracten zijn in dit opzicht sprekend (24). Nu weet ik wel dat de aanhangers van de regimes op basis van scheiding van goederen, die zich op dit argument niet

kunnen beroepen (25), de traditie als sleur en slenter beschouwen; doch zij vergeten dat het vruchteloos, en voor de betrokkenen zelfs gevaarlijk zou zijn, hun regime op te leggen als wettelijk huwelijksvermogensstelsel, aangezien de echtgenoten toch zouden blijven leven als waren zij gehuwd onder een regime van gemeenschap (26), juist omdat dit regime reeds van generatie op generatie voldoening heeft geschonken aan de gezinnen van arbeiders, boeren, kleine middenstanders en ambachtslieden, m.a.w. aan de meerderheid van de gehuwde bevolking die geen huwelijkscontract afsluit omdat het stelsel van de wet voldoet en gekend is. Dit is trouwens het enig criterium dat, van praktisch standpunt uit bekeken, voor de keus van het voor te staan huwelijksvermogensstelsel van gemeen recht kan in aanmerking worden genomen (27). Daarom ook werd door de Commission de réforme du Code civil, zij het dan met een kleine meerderheid, besloten het regime van gemeenschap tot de aanwinsten beperkt als wettelijk regime te kiezen (28).

2. Het is, ten tweede, eveneens niet te ontkennen dat een regime van gemeenschap op logische wijze beantwoordt aan de wezenlijke toestand van gehuwden. Derwijze dat wijlen R. Marcq en Mad. Gevers zich als volgt uitlieten in het door hen voorgedragen rapport op de Semaine internationale de droit de Paris van 1937: « La communauté ne fait que consacrer et organiser une situation de fait qui existe dans tout ménage normal » (29). Dit is t.a. niet te loochenen, want zelfs onder een regime van zuivere scheiding van goederen ontstaat er, indien de echtgenoten in goede verstandhouding leven, een feitelijke gemeenschap die juridisch het karakter heeft van een onverdeeldheid (30). Welnu, men kan redelijkerwijze die onverdeeldheid toch niet verkiezen boven een wettelijk geregelde gemeenschap?

De voorstanders van het regime van huwelijksgoederen doen evenwel opmerken dat in hun stelsel wel een gemeenschap is voorzien — een gemeenschap van aanwinsten —, doch zij glijden zeer voorzichtig over het belangrijk detail dat die gemeenschap alleen maar tot stand komt na de ontbinding van het huwelijk (— vandaar de benaming « communauté différée » —) (31).

3. Doch ook het derde argument blijft onaangetast: de vrouw deelt in de aanwinsten die tijdens het huwelijk werden verwezenlijkt. Hetgeen niet het geval is in een zuivere scheiding van goederen en een zeer sterke handicap blijft voor dit regime als stelsel van gemeenrecht. Want een scheiding van goederen zou in de overgrote meerderheid van de gevallen waarover ik het nog zopas had (gezinnen van arbeiders, boeren, ambachtslieden en kleine middenstanders) waar de vrouw meestal aan de haard blijft en het voornaamste en veelal enig bezit van de echtgenoten zich laat herleiden tot hetgeen in de loop van het huwelijk werd verdiend en uitgespaard, tot schromelijk onrechtvaardige toestanden leiden (32). In het stelsel van de huwelijksgoederen daarentegen deelt de vrouw wel in de aanwinsten, volgens een ingenieus systeem. Inderdaad, naast de louter persoonlijke goederen zijn er ook aanwinsten, die door elk van de beide echtgenoten kunnen verworven worden en door ieder van hen gedurende het huwelijk worden beheerd (33); doch bij de ontbinding van het huwelijk wordt er gedeeld, zodat ook de belangen van de vrouw, althans theoretisch, langs die kant beschermd zijn. Nochtans, zoals we dadelijk zullen zien, moet dit stelsel tot ontzaglijke moeilijkheden leiden in de praktijk.

Omgekeerd kleven aan de regimes van gemeenschap niet de gebreken die wel inherent zijn aan de regimes

op basis van scheiding van goederen, bekeken van uit het standpunt van de gewone huishoudens.

1. De regimes op basis van scheiding van goederen zijn inderdaad van die aard, dat zij een nauwgezette comptabiliteitsmentaliteit vergen (34). Maar in hoeveel gezinnen zal de vrouw boekhoudster spelen, zelfs als ze zou beseffen dat het verzuim haar tot nadeel zou strekken? En dit nadeel is zeker niet verbonden aan de regimes van gemeenschap, vermits hier in principe de wettelijke vermoedens spelen dat het onroerende en roerend goed aan de gemeenschap toebehoort (artt. 1402 en 1499 B.W.); hetgeen man en vrouw op gelijke voet stelt.

2. In de regimes op basis van scheiding van goederen zal de man zich in omzeggens alle huwelijken het beheer en genot toeëigenen van de persoonlijke goederen van zijn vrouw. Het is zo psychologisch en feitelijk waar, dat de wetgever het tot op zekere hoogte wettelijk geregeld heeft voor het regime van scheiding van goederen (35). Doch het feitelijk gevolg kan niet voorkomen worden: dat de man zich verrijken zal ten koste van zijn echtgenote op haar persoonlijke goederen (36). Hetgeen niet te vrezen is in een regime van gemeenschap.

3. Bovendien zijn de regimes op basis van scheiding van goederen uiterst complex naar hun werking en liquidatie. Het is inderdaad een begoocheling te denken dat het regime van zuivere scheiding van goederen een eenvoudig huwelijksvermogensstelsel is. Want de regeling van de bijdrageverplichting in de behoeften van het huishouden enerzijds, en de verrekningen anderzijds tussen echtgenoten om de meest verscheiden redenen, vertroebelen en bemoeilijken nog niet weinig de vermogensrechtelijke betrekkingen tussen hen. Waarom? Heel eenvoudig, omdat het regime van scheiding van goederen in de grond geen vermogensregeling voorziet (37).

Het stelsel van de huwelijksgoederen, van zijn kant, vertoont hetzelfde gebrek. Elk van de echtgenoten beheert immers twee goederenmassa's: zijn persoonlijke goederen en zijn aanwinsten, die elk een bijzonder statuut hebben (38). Welke bewijsmoeilijkheden zullen zich niet voordoen om die vier patrimonia uiteen te houden? (39). Het is t.a. de reden geweest waarom de Commission de réforme du Code civil het stelsel van de « participation aux acquêts » heeft laten vallen als regime van gemeen recht.

Ik weet wel dat in veel landen een huwelijksvermogensstelsel op basis van scheiding van goederen wordt aanvaard als regime van gemeen recht (40). Doch het internationaal privaatrecht kan in dit opzicht geen argument verstrekken, want er bestaat een ongelooflijke diversiteit van regeling (41). Waaruit nogmaals blijkt dat ieder land zich wel bevindt met zijn regeling, en dat het bij uitstek een reden van traditie is die, in aansluiting aan eigen volksaard en volkszeden, de keus van het wettelijk huwelijksvermogensstelsel heeft helpen bepalen (42).

Ook ben ik niet blind voor de grote gebreken die aan het huidige stelsel van gemeenschap van goederen verbonden zijn, en namelijk de te overheersende rol van de man, wiens belangen het meest bevoordeligd zijn spijs de niet onaanzienlijke bescherming die de vrouw werd toebedacht (43), en het anachronisme van een absolute juridische onbekwaamheid van de gehuwde vrouw. Maar aan die gebreken kan, zoals we dadelijk zullen zien, op meer dan afdoende wijze verholpen worden.

Terloops nog een kleine bemerking.

Het zal sommigen wellicht opgevallen zijn en ver-

wonderd hebben, dat met geen woord is gerept geworden over een regime dat eertijds als een volmaakt huwelijksvermogensstelsel werd geprezen: ik bedoel het regime van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten (44). Dit komt om de eenvoudige reden dat dit regime — dat niet een regime is op basis van scheiding van goederen (45) — al telt het nog wel enkele verdedigers (46) thans vrij algemeen als af te raden wordt aangezien (47). Het grootste gebrek van dit regime is immers zijn complexiteit, die, in hoofde van de aanstaande echtgenoten die het niet kennen, tot onverwachte en meestal zeer onaangename gevolgen leidt (48). Zodat een stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten, zelfs al komt er tijdens de duur van het huwelijk een gemeenschappelijk vermogen tot stand waarin de vrouw gebeurlijk zal kunnen delen, niet als huwelijksvermogensregime van gemeen recht kan worden overwogen (49).

III.

Aangenomen dat een regime van gemeenschap het best beantwoordt aan hetgeen verlangd wordt van een huwelijksvermogensstelsel van gemeenrecht, is de volgende vraag die we ons kunnen stellen deze: of ons huidig stelsel van gemeenschap van goederen — dus ons wettelijk stelsel — nog goed is? Of ware het misschien beter de gemeenschap in te krimpen — zoals in het conventioneel stelsel van gemeenschap tot de aanwinsten beperkt — of wellicht beter die gemeenschap uit te breiden — zoals in een gemeenschap onder algemene titel?

1. Heel zeker komt een algemene gemeenschap als regime van gemeen recht niet in aanmerking, alhoewel het de voorkeur genoot van Laurent (50). Inderdaad, dit regime, dat de aanstaande echtgenoten wordt ingegeven door motieven van ethische aard en door het volkomen betrouwen dat zij elkaar wederzijds betonen (51) en dat wel aangeprezen wordt indien de beide partijen over gelijke fortuinen beschikken (52), geniet ten onzent niet de algehele sympathie en is niet het traditioneel stelsel (53) dat het wel is in Nederland. Bovendien schijnt het tegen de wensen en verlangens in te gaan van de doorsnee-bevolking (54).

2. Daarentegen zijn er heel wat voorstanders van een regime van gemeenschap tot de aanwinsten beperkt als wettelijk huwelijksvermogensstelsel.

Reeds tijdens de besprekingen in de Conseil d'Etat had Maleville voorgesteld de gemeenschap tot de aanwinsten beperkt als regime van gemeen recht te kiezen; doch om redenen van praktische aard werd zijn voorstel verworpen (55). Sindsdien hebben meer en meer vooraanstaande juristen zich voor het stelsel van de gemeenschap tot de aanwinsten beperkt uitgesproken (56), terwijl zeer recent nog de Franse Commission de réforme du Code civil het als het voor Frankrijk aangewezen nieuw huwelijksvermogensstelsel heeft aangezien (57).

De argumenten die voor deze zienswijze kunnen worden aangevoerd zijn ongetwijfeld zeer sterk. Behoudens de beweegredenen die voor ieder stelsel van gemeenschap kunnen ingeroepen worden (— en waarover ik reeds gehandeld heb —) pleit gans in het bijzonder voor de gemeenschap tot de aanwinsten beperkt: a) dat in ruime mate in dit stelsel wordt tegemoet gekomen aan de verlangens van de aanstaande echtgenoten die hun persoonlijk roerend fortuin, tegenwoordig en toekomstig, wensen te behouden, zodat het niet in gemeenschap valt derwijze dat de ene echtgenoot zich ook niet zou kunnen verrijken

ten koste van de andere; b) dat in dit regime tenminste wordt rekening gehouden met de huidige economische waardeschaal, waarin het verschil tussen roerend en onroerend fortuin — dat op heden heel zeker door de evolutie is achterhaald geworden — wegvalt; zodat in dit regime een grote onbillijkheid verdwijnt indien ook het aangebrachte roerend goed, evenals het onroerend, eigen blijft.

En toch komt het me voor dat, mits het aanbrengen van hoogstnodige wijzigingen, het huidig stelsel van gemeenschap van goederen de voorkeur dient te behouden en als regime van gemeen recht zou dienen gehandhaafd; hoe reactionnair en conservatief dit nu ook moge blijken. Want aan de gemeenschap tot de aanwinsten beperkt zijn nadelen verbonden die dit regime niet geschikt maken om het datgene van gemeen recht te maken.

1. In de eerste plaats zal het wettelijk stelsel van gemeenschap tot de aanwinsten beperkt de echtgenoten die wel over een roerend fortuin beschikken, niet ontslaan van het opmaken van een inventaris. Want hoe zal anders het eigendomsbewijs kunnen geleverd worden aangaande bepaalde roerende goederen die ieder van hen bezat op de dag van het huwelijk? Welnu, de trouwlustigen die huwen zonder huwelijkscontract af te sluiten, maken ook geen inventaris op van hun roerend bezit; met als gevolg, dat het eigendomsbewijs van hun persoonlijk roerend fortuin veelal tot de onmogelijkheden zal behoren, vooral dan indien het er zal op aan komen het bewijs te leveren ten opzichte van de derden-schuldeisers van de man of van de gemeenschap. En het is juist die praktische opwerping, namelijk de onbezonnenheid van aanstaande echtgenoten die zouden huwen onder een stelsel van wettelijke gemeenschap tot de aanwinsten beperkt, die Maleville in de Conseil d'Etat werd tegengehouden (58).

2. Zoals zoëven werd gezegd, zullen grote, en dikwijls pijnlijke bewijsmoeilijkheden ontstaan op het ogenblik van de terugnemering van de persoonlijke roerende goederen. In de wettelijke gemeenschap van goederen is dit niet te vrezen, aangezien er in dit stelsel in beginsel geen eigen roerende goederen bestaan; en in een conventionele gemeenschap tot de aanwinsten beperkt wordt die verwikkeling insgelijks voorkomen, aangezien er hier een huwelijkscontract wordt gesloten waarin het roerend bezit van de aanstaande echtgenoten wordt aangeduid en beschreven. Ik weet wel dat die bewijsmoeilijkheden kunnen opgelost worden door de echtgenoten toe te laten, ook jegens de derden het bewijs van hun recht op eigendom te leveren door alle rechtsmiddelen van gemeen recht; zoals thans b.v. in Frankrijk, waar sinds de wet van 29 April 1924, artikel 1499 C.C., werd gewijzigd (59). Maar welke bron van processen zal dit niet meebrengen, waardoor de vereffening van de gemeenschap en van de nalatenschap van de eerstoverledene zal worden vertraagd en bemoeilijkt? (60)

3. En bovendien, in een wettelijke gemeenschap tot de aanwinsten beperkt zal ook weer de behendigste van de beide echtgenoten voordeel halen. Want deze die het sekuurst zijn voorzorgen zal nemen tijdens het huwelijk met betrekking tot zijn roerend fortuin, zal er de meeste baat bij vinden: hij zal zijn roerend bezit integraal kunnen behouden en tevens nog delen in het roerend fortuin van de mede-echtgenoot (61).

Dit alles moet echter nog bekeken worden van een zuiver praktisch oogpunt. Want in achtgenomen dat het regime van gemeen recht datgene is van arbeiders,

boeren, ambachtslieden en kleine middenstanders, die bij het aangaan van het huwelijk over weinig of geen roerend fortuin beschikken, dat zou moeten beschermd worden, doet zulks alle belang verliezen aan een beperkte gemeenschap (62). Het tegendeel beweren ware eenvoudigweg de ogen sluiten voor een onontkoombare praktische vaststelling. Bovendien wordt in die gezinnen het weinige roerend goed (meubelen en zekere geldspeciën) ingebracht om het gemeenschappelijk leven onmiddellijk het hoofd te kunnen bieden gedurende de eerstkomende huwelijktijd. En wat nog meer is: in de meeste gevallen zou de wettelijke gemeenschap tot de aanwinsten beperkt, herleid worden tot een gemeenschap van goederen zoals we die nu kennen.

Daarom ook zou het regime van gemeenschap van goederen nog het stelsel van gemeen recht moeten blijven, en zou de minderheid van de trouwlustigen van wie het roerend fortuin wel zeer belangrijk is, zich maar de moeite en de financiële kosten moeten getroosten om hun toestand oordelkundig te regelen bij huwelijkscontract. Want men maakt geen wetten voor enkele bevoorrechten.

Het is dan ook verstaanbaar dat er in de schoot van de Belgische Studiecommissie (die zich wel is waar schijnt uitgesproken te hebben voor een regime van huwelijksgoederen als regime van gemeen recht) een sterke oppositie ten gunste van het klassiek stelsel van gemeenschap van goederen is ontstaan; oppositie die zich geruggesteund weet door het gelijkaardig oordeel van niet weinig emimenten juristen (63) en die het Belgisch notariaat voor haar zienswijze gewonnen weet (64).

IV.

Maar aan ons huidig stelsel van gemeenschap van goederen zouden gevoelige wijzigingen moeten worden aangebracht, die de economie van dit regime in overeenstemming zouden brengen met de sociale en economische evolutie sinds 1804. Elke hervorming van ons wettelijk huwelijksvermogensregime zou inderdaad moeten rekening houden met twee beginselen waaraan op heden de volle tol dient betaald.

1. In overeenstemming met de economische wijziging die het onderscheid tussen de waarde van roerend en onroerend bezit heeft doen vervagen, ja heeft uitgeschakeld, moet een evenwicht ontstaan tussen de vermogensrechtelijke belangen van de beide echtgenoten.

2. De wijziging aan de bepalingen van het huwelijksvermogensregime van gemeen recht moet parallel lopen aan de wijziging van het persoonlijk statuut van de echtgenoten. Zodat, aangezien de gehuwde vrouw van een juridisch onbekwame tot een bekwame moet worden gemaakt, er moet naar uitgezien worden dat het hervormd regime van gemeenschap van goederen die nieuwe toestand niet ongedaan maakt.

De beide echtgenoten moeten elkaars gelijken en geassocieerden worden.

Doch die hervormingen, geïnspireerd door een gewijzigde economische en sociale structuur van onze samenleving die de echtgenoten op voet van gelijkheid stelt, dient harmonieus verenigd te worden met een ander principe dat van zuiver praktische aard is: er moet eenheid van vermogensbeleid zijn naar binnen en eenheid van representatieve leiding naar buiten. Die eenheid van leiding is onmisbaar, zoniet valt het gezin en de vermogensbelangen die er mee verknocht zijn uiteen (65). Het is t.a.v. dit praktisch belang, samen met de niet te onderschatten invloed van het patriërchaat, dat de opstellers van de Code Civil bewogen heeft de man tot hoofd van het gezin en hoofd van de ge-

meenschap uit te roepen; trouwens in aansluiting aan de christelijke traditie (66). Welnu, aangezien er enerzijds eenheid van beleid naar binnen en leiding naar buiten moet zijn, maar dat anderzijds met een gelijkheid een associatie van de beide echtgenoten moet worden afgerekend, dient een solutie gevonden te worden waarin die tegenstelling op bevredigende wijze wordt opgelost. Dit zou, naar het me voorkomt, kunnen bereikt worden door een spel van wettelijke mandaten die de ene of de andere van de echtgenoten zouden machtigen om die eenheid van leiding te verzekeren en te behartigen. Zo zou de man b.v. het beleid van de gemeenschap worden toevertrouwd, en zelfs het beheer van de goederen van de vrouw, doch telkens als een wettelijk gemandateerde die in die hoedanigheid verantwoordelijk is, zelfs staande het huwelijk; en zou de vrouw b.v. met een wettelijk huishoudelijk mandaat worden bekleed.

Zo zouden, naar het me voorkomt, volgende hervormingen doorgedreven kunnen worden :

A. — Wat betreft de samenstelling van de patrimonie :

1. Zekere roerende goederen die naar hun wezen een louter persoonlijk karakter vertonen — zols b.v. het auteursrecht e.d.m — zouden moeten uit de gemeenschap gesloten worden (67). Ook het bij het aangaan van het huwelijk aangebracht handelsfonds zou moeten eigen blijven (68), doch niet het handelsfonds dat tijdens het huwelijk werd gevormd, al zou een wettelijke regeling van de handelsclausule hiervoor ten eerste gewenst zijn (69).

2. De schulden van man of vrouw, die uit een delict of een quasi-delict voortspruiten, zouden moeten eigen blijven aan de echtgenoot die het misdrijf of het on-eigenlijk misdrijf heeft gepleegd (70).

3. De gemeenschap zou moeten vergoed worden voor de schulden die zij betaalde voor de echtgenoten en die dateren van vóór het huwelijk (71).

4. De gemeenschap en ook de volle eigendom van goederen van de vrouw zouden moeten gebonden zijn door de beroepsschulden die zij maakt (72).

5. De gemeenschap, alsook de patrimonie van man en vrouw zouden moeten gebonden zijn door de huishoudelijke schulden van de vrouw, die hiertoe een wettelijk mandaat bekomen heeft van de man (73).

B. — Wat het beleid van de patrimonie betreft :

I. — Het beleid van de gemeenschap :

1. De man, die thans niet meer de chef van de gemeenschap zou zijn, zou het beheer van de gemeenschap verkrijgen krachtens een wettelijk mandaat, dat herroepbaar zou moeten zijn in het belang van het gezin (74).

2. De man zou alleen ten kosteloozen titel mogen vervreemden (dus beschikken om niet) mits instemming van de vrouw (75); hij zou insgelijks de toestemming van de vrouw moeten hebben om ten bezwaren-den titel te beschikken over gelijk welk gemeenschap-pelijk onroerend goed (76) en zelfs wanneer het belang-rijke roerende goederen betreft ter uitzondering even-wel van beurswaarden (77). Wat die vervreemding van onroerende goederen betreft, zou meteen een betreu-renswaardige leemte in onze wetgeving gevuld zijn; leemte die is blijven bestaan spijs de door de parket-ten-generaal aan de notarissen gezonden circulaires om geen akten, behelzende verkoop of hypotheek van on-roerende goederen van de gemeenschap meer te ver-lijden zonder de tussenkomst van de vrouw te vergen bij die akten. Want die circulaires zijn onwettig, ja zelfs in strijd met de oorspronkelijke geest en met de letter van ons huwelijksvermogensrecht.

3. De vrouw zou moeten bekwaam worden gemaakt om de goederen van de gemeenschap te verbinden en er dus in zekere mate over te beschikken in het belang van het gezin, indien de man afwezig zou zijn of in de onmogelijkheid van zijn wil te doen blijken (78).

II. — Het beleid van de eigen goederen :

1. Het beheer zou moeten berusten bij de man, die hiervoor van zijn vrouw, wat haar eigen goederen be-treft, een wettelijk mandaat verkrijgt, dat ook her-roepbaar zou moeten zijn in het belang van het ge-zin (79).

2. Ieder van de echtgenoten zou het uitsluitelijk be-heer- en genotrecht van de beroepswinsten moeten heb-ben en van de voorwerpen met een louter persoonlijk karakter en bestemd voor persoonlijk gebruik (80).

3. Ieder van de echtgenoten zou over de volle eigen-dom van zijn eigen goederen moeten kunnen beschik-ken, mits evenwel de instemming van zijn mede-echt-genoot indien het gaat over onroerende of roerende goederen bestemd voor en in functie van het dagelijks gemeenschappelijk leven (81), of wanneer het om een handelsfonds zou gaan dat de beroepswinsten waar-borgt (82).

C. — Wat de waarborgen betreft van man en vrouw tegen het bedrieglijk beheer door de ene in het nadeel van de andere :

1. Artikel 214j. zou moeten verscherpt worden naar zijn toepassing; en ook de bedrieglijke eenzijdige be-schikking over eigen goederen moeten kunnen verhin-deren (83). Dit artikel zou bovendien een betere en bindende publiciteit moeten krijgen (84).

2. Ieder echtgenoot zou het recht moeten krijgen om die daden te vernietigen die door de mede-echt-genoot werden gesteld ter bedrieglijke inkorting van de rechten van de andere, zonder dat de ontbinding van de gemeenschap zou dienen afgewacht te wor-den (85).

3. Ieder van de echtgenoten zou de gerechtelijke scheiding van goederen moeten kunnen bekomen (86).

V.

En hiermede raak ik dan een laatste kwestie aan : namelijk, dat ons huwelijksvermogensrecht op belang-rijke beginselen zou moeten herzien en aangevuld worden.

A. — Zo meen ik, dat, in het licht van de economi-sche evolutie, het principe van de onveranderlijkheid van de bedongen of opgelegde huwelijksvoorwaarden zou moeten prijs gegeven worden.

Ons huwelijksvermogensrecht, evenals het Franse, houdt nog immer vast aan dit beginsel. Het verbod van artikel 1395 B. W. is formeel : na de voltrekking van het huwelijk kunnen er geen veranderingen aan het bedongen stelsel worden aangebracht.

De eerste reden — dat de onveranderlijkheid in het belang van de echtgenoten speelt — verliest practisch alle kracht. Eertijds mochten de echtgenoten elkaar geen schenkingen doen en door het principe van de onveranderlijkheid van de huwelijksvoorwaarden werd voorkomen dat dit verbod zou omzeild worden (87). Doch tegenwoordig bestaat dit verbod niet meer, en zijn schenkingen tussen echtgenoten toegelaten, al zijn ze steeds herroepbaar (artikel 1096 B. W.). Wel is waar zouden zonder het beginsel van de onveranderlijkheid van de huwelijksvoorwaarden onherroepelijke schen-kingen tussen hen kunnen gebeuren, doordat zij die schenkingen zouden doen bij nieuw huwelijkscontract of nieuw aanvullend huwelijksbeding, zodat hier op-

nieuw de vrees zou kunnen gewettigd zijn dat de ene echtgenoot onder psychologische druk of gezagsinvloed van de andere zou kunnen verarmd en benadeeld worden. Doch met de emancipatie van de vrouw is veel van de gezagsinvloed van de man verloren gegaan. Om alle vrees echter te ontzenuwen zou de lege ferenda best bepaald worden, dat de wijziging van het initiaal wettelijk conventioneel huwelijkscontract slechts kan bekomen worden om gegronde redenen — in het belang van het gezin — die zouden dateren van na de huwelijksluiting, en onder toezicht van de rechtbank, nadat de vrouw en de man gedurende een zekere tijd hun inzicht zouden hernieuwd hebben ten overstaan van de voorzitter van de rechtbank (88).

Daarentegen staat, dat het belang van de echtgenoten juist wel aangepaste wijzigingen van het initiaal huwelijksvermogensregime kan vergen. Want nieuwe toestanden kunnen zich voordoen die niet te voorzien waren; b.v. de geboorte van een kind voor reeds bejaarde echtelieden; een wijziging in de beroepsactiviteit van een der echtgenoten, enz.

De tweede reden — het familiaal belang dat van het huwelijkscontract in zekere mate een familiepact maakt — mist thans eveneens overtuigingskracht. Het is zeker dat de ouders belang kunnen hebben bij het vaststellen van de huwelijksvoorwaarden, omdat zij zich vaak grote financiële offers getroosten om hun kinderen een degelijk huwelijksbestaan te waarborgen, en dat zij door hun ervaring, raad en voorlichting hun kinderen bijstaan in de keus van het aangepast huwelijksvermogensstelsel. Maar het zou volstaan dat bij de geplande wijziging van het initiaal regime de tussenkomst en toestemming van de ouders zou worden geleverd die bij het oorspronkelijk huwelijkscontract zijn opgetreden, en nog hun wil kunnen te kennen geven, om te doen inzien dat het tweede bezwaar tegen de onveranderlijkheid van de huwelijksvoorwaarden niet onoverkomelijk is (89).

Daartegenover staat evenwel, dat de wijziging van het initiaal huwelijksvermogensregime in de meeste gevallen aanzienlijk bijdragen zal om het huwelijk meer « draagbaar » te maken; zodat een stap wordt gezet in de goede richting, langswaars tot de stabiliteit van het huwelijk wordt bijgedragen en zodoende ook tot de familievrede.

De derde reden — het belang van de derden — is veel ernstiger. Zij moeten natuurlijk beschermd worden tegen bedrieglijke manoeuvres van de echtgenoten, die in het wijzigen van hun huwelijksvoorwaarden een uitstekend middel zouden vinden om de belangen van die derden te verkorten. Maar hun belangen kunnen best gevrijwaard blijven, indien de wijziging zou geschieden mits inachtneming van voldoende controle door de rechtbank, aangepaste publiciteit door vermelding in de rand van de huwelijksacte (90), en door de wijziging geen terugwerkende kracht te verlenen en enkel uitwerking toe te kennen na verloop van een zekere publicatie-tijd. Bovendien zou, om de derden gemakkelijker te kunnen inlichten, een fichier moeten bijgehouden worden ter griffie van de Burgerlijke Rechtbank en van de Rechtbank van Koophandel.

Waarom zouden we dan nog langer aarzelen om het beginsel van artikel 1395 af te schaffen? Het kan zich niet beroepen op een vaste traditie, noch in het Zuiden van Frankrijk, noch in onze gewesten (91). We hebben daarbij de afwijking wanneer de gerechtelijke scheiding van goederen wordt toegestaan. En bovendien hebben de recentste wetgevingen het beginsel van de onveranderlijkheid opgegeven (92).

Het moet dan ook niet verwonderen dat veel auteurs

voor de afschaffing van het beginsel gewonnen zijn (93) en dat degenen onder hen die het beginsel nog gehandhaafd willen zien (94) een gedeeltelijke wijziging van de bedongen huwelijksvoorwaarden toelaatbaar achten en menen dat de gerechtelijke scheiding van goederen met meer facilité zou moeten kunnen bekomen worden (95).

B. — Een andere reeks hervormingen evenwel is ingegeven door het principe dat in het huwelijk man en vrouw op gelijke voet zouden staan.

1. Aldus zou in de regimes van gemeenschap de man, evenzeer als de vrouw, de gerechtelijke scheiding van goederen kunnen vorderen (96). Want vermits de vrouw juridisch bekwaam zou zijn om zonder welkdanige machtiging ook een beroep uit te oefenen, een handel te drijven of nijverheid uit te baten, en dat haar beroepsschulden zouden verhaalbaar zijn op haar goederen en die van de gemeenschap, en vandaar ook op die van de man, is het gelijk-gerechtigd zijn van man en vrouw wat het instellen betreft van de vordering tot scheiding van goederen gewettigd.

2. De man, of gebeurlijk zijn erfgenaam, zou ook het recht moeten hebben om aan de gemeenschap te verzaken, telkens de vrouw die gemeenschap in zijn afwezigheid of bij zijn verhindering zou verbonden hebben; en hij zou ook het beneficium van emolumenten in dit geval moeten kunnen invoeren.

3. Ook aan de man zou gebeurlijk een rouw-bekostiging moeten toegekend worden, die, evenals die waarop de vrouw kan aanspraak maken, ten laste van de gemeenschap zou dienen te komen.

4. Bovendien zou de man ook aanspraak moeten kunnen maken op een overlevingsvergoeding voor woonst en voeding gedurende de 3 maanden en 40 dagen toegekend voor het opmaken van inventaris en voor het zich beraden.

C. — Tenslotte zou een groter erfrecht ten gunste van de langstlevende echtgenoot moeten ingesteld worden (97).

Tot daar dan een schematisch overzicht van de vele principiële vragen en delicate problemen die oprijzen, wanneer de hervorming van het huwelijksvermogensrecht ter sprake komt.

Alhoewel nu niet alles is gezegd geworden, toch meen ik een objectief, synthetisch en bevattelijk overzicht te hebben gegeven van hetgeen als goed, en hetgeen als slecht of althans niet meer als aangepast moet worden aangezien in de rechtsregeling die wij ten onzent kennen, en meen ik duidelijk genoeg aangewezen te hebben welke hervormingen nuttig zouden kunnen doorgevoerd worden.

Dit is evenwel zeker: *voorzichtige wijzigingen* dringen zich op. Doch, om het met De Page te zeggen: « il ne faut rien bouleverser ».

Wat er nu ook van zij, laten zij die te progressief van stapel willen lopen, het zich wel voor ogen houden dat hervormingen en vernieuwingen niet noodzakelijk rechtvaardiger toestanden zullen meebrengen. Want zoals op elk ander rechtsgebied zijn hier ook de feiten sterker dan het recht. En zo de echtgenoten elkaar niet verstaan en in slechte of gebrekkige verstandhouding leven, is elke huwelijksvermogensregeling, die hen toch in de eerste plaats aanbelangt, slecht of ontoereikend.

(1) Zie voor België: Laurent (F.), *Avant-projet de révision du code civil*, deel V, art. 1439, blz. 10; (ook te raadplegen in: De Page, deel X, blz. 1274). Hij stelt een algehele gemeenschap voor.

Zie voor Frankrijk: Guillaouard (L.), *Traité du contrat de mariage*, deel I (1888 2e ed.), n° 78. Hij wenst een gemeenschap tot de aanwinsten beperkt.

Huc, deel IX (1896), n° 23. Deze auteur verklaart zich gewonnen voor de zuivere scheiding van goederen.

(2) Boek III, Titel V van het Burgerlijk Wetboek, dat de wettelijke regeling bevat van de materie in zake het huwelijkscontract en de wederzijdse rechten van de echtgenoten, werd enkel gewijzigd wat de volgende artikelen betreft:

art. 1425 (gew. bij de wet van 16-4-1935)

art. 1444 (gew. bij de wetten van 12-7-1931 en 28-5-1949)

art. 1449 (gew. bij de wet van 20-3-1927)

De aandacht moet evenwel gevestigd worden op de wet van 20-7-1932, die o.m. het stelsel heeft ingevoerd van de voorbehouden goederen van de gehuwde vrouw, die een beroepsactiviteit uitoefent onderscheiden van die van haar man.

(3) Zie: de ordonnantie van 9-10-1945, die de wet van 22-9-1952 heeft bekrachtigd waarbij de artt. 216 tot en met 226 C.c. worden gewijzigd, alsmede een ganse reeks artikelen van het Frans huwelijksvermogensrecht, en waardoor de wet van 13-7-1907 inzake de biens réservés wordt afgeschaft.

Zie ook: het wetsvoorstel dat op 30-3-1946 werd neergelegd op het bureau van de Assemblée Nationale Constituante, strekkende tot het vervangen van het regime van gemeenschap van goederen en aanwinsten door een « participation aux acquêts » (niet te verwarren met de « communauté réduite aux acquêts »).

De evolutie van de hervormingsverzoeken in Frankrijk, tot en met 1942, werd zeer goed ontleed door Choteau (Ad.), *La réforme des régimes matrimoniaux*, bijdrage in *Etudes offertes à Georges Ripert*, Paris, 1950, blz. 455 v.v.

Insgelijks te raadplegen: Verrier, Rapport, in de *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV (année 1948-49), blz. 333 v.v.

(4) Wetsvoorstel Rey en consorten, dd. 23-10-1945 (Kamer der Volksvertegenwoordiger), strekkende tot de afschaffing van de maritale macht en de onbekwaamheid van de gehuwde vrouw.

Wetsvoorstel Tahon en consorten, dd. 11-12-1945 (Kamer der Volksvertegenwoordigers), strekkende tot wijziging van de wet van 20-7-1932 en van art. 1421 B.W., ten einde de gehuwde vrouw volkomen juridisch bekwam te maken en medezeggenschap te verlenen in de daden van beschikking of vervreemding aangaande de onroerende goederen van de gemeenschap.

Wetsvoorstel Ciselet en consorten, dd. 29-5-1946 (opnieuw neergelegd op 27-10-1949 en 24-10-1950) (Senaat), strekkende tot wijziging van Hst. VI, Titel V, B. I, B.W., aangaande de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten, ten einde de maritale macht af te schaffen en de vrouw juridisch bekwam te maken.

Wetsvoorstel Ciselet en consorten, dd. 17-12-1947, opnieuw neergelegd op 27-10-1949 en 24-10-1950 (Senaat), strekkende tot wijziging van Titel V, Boek III, B.W., en houdende invoering van het stelsel der huwelijksgoederen als wettelijk huwelijksvermogensstelsel.

Wetsvoorstel Blume-Grégoire en consorten, dd. 9-3-1948 (Kamer der Volksvertegenwoordigers), ter aanvulling van het wetsvoorstel Ciselet, strekkende tot de volkomen gelijkstelling van vrouw en man voor al wat rechtstreeks of onrechtstreeks het huwelijk aanbelangt.

Wetsvoorstel Blume-Grégoire en consorten, dd. 22-2-1949 (opnieuw neergelegd op 17-8-1949) (Kamer der Volksvertegenwoordigers), strekkende tot wijziging van het stelsel van de huwelijksgoederen door de vervanging van het stelsel van de wettelijke gemeenschap door het wettelijk stelsel van de scheiding van goederen met vereniging van aanwinsten toegekend aan de langstlevende.

Zie verder ook de wetsvoorstellen De Gryse en consorten, dd. 4-5-1948 (opnieuw neergelegd op 9-2-1950) (Kamer der Volksvertegenwoordigers), en Roppe en consorten, dd. 7-4-1949 (opnieuw neergelegd op 16-8-1949) (Kamer der Volksvertegenwoordigers); wetsvoorstellen die de wijziging van enkele losse artikelen voorzien.

(5) De Commission de réforme du Code civil werd ingesteld bij decreet van 7-6-1945, en de leden aangesteld bij besluit van dezelfde dag.

Zie verder: *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, Paris, 1946-51, V delen (respectievelijk bevattende de werkzaamheden van de jaren 1945-46, 1946-47, 1947-48, 1948-49 en 1949-50); Julliet de la Morandière, *La réforme du Code civil*, in *D.H. Chronique*, 1948, blz. 117 v.v.; Houin (R.), *Les Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, in *Rev. trim. dr. civ.*, 1951, blz. 34 en 35.

(6) De Belgische Studiecommissie werd ingesteld bij Reg. Besluit dd. 14-5-1948, achteraf gew. bij besluiten van 29-1-49, 25-7-1949 en 3-12-1951. Aanvankelijk was geen enkel notaris onder de leden van die studiecommissie benoemd geworden.

(7) Houin (R.), studie in *Rev. trim. dr. civ.*, 1951, blz. 33 en 34.

(8) En ook in het Franse, Nederlandse en Duitse huwelijksvermogensrecht.

(9) Kluyskens, deel VIII (1950, 2e ed.), n° 10.

(10) Dekkers in De Page, deel X, n° 41. Zie ook Duveyrier, Rapport au Tribunal, in Locré, deel VI, blz. 407, n° 3.

(11) Planioi, deel III (1940, 11e ed.), n° 796. Is immers in het huwelijkscontract toegelaten: a) de schenking van toekomstige goederen; b) de schenking onder voorwaarden die van de wil van de begiftigde afhangen; c) schenking door minderjarigen gedaan; d) een gemeenschap van toekomstige goederen; e) de toekenning van de gehele winsten aan een van de echtgenoten; f) de onvervreemdbaarheid van de dotale goederen.

(12) Het Zwitser B.W. bepaalt dat, in de plaats van het wettelijk huwelijksvermogensregime (de « union des biens », of « Güterverbindung », zijnde een scheiding van de vermogens doch mits eenheid van beheer; m.a.w. een soort regime zonder gemeenschap) slecht kan gekozen worden tussen één van de drie andere in het wetboek uitgewerkte regimes, te weten: de « séparation » (« Gütertrennung »), de « communauté universelle » (« Allgemeine Gütergemeinschaft »), en de « communauté réduite » (« beschränkte Gütergemeinschaft »).

(13) Sinds « The Married Woman's Property Act », van 1881, gew. in 1893 en herwerkt in 1920.

(14) Verrier, Rapport in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 336-339; Zie ook, deel IV, blz. 359 en 363, en deel V, blz. 360 en v.v., en blz. 426. Dit blijkt ook de zienswijze te zijn van de Belgische Studiecommissie.

(15) Gunzburg (N.), *Het huwelijkscontract. Rechtsleer en rechtspraak in België en in Frankrijk*, 1948, 3e ed., n° 322 6°.

(16) Bagniet (J.), *L'incapacité de la femme mariée et les régimes matrimoniaux*, in *J.T.*, 1949, blz. 100.

(17) *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 433-434.

(18) Art. 1393 B.W. Dit is insgelijks zo voor Frankrijk en Canada.

(19) Dureyrier, Rapport au Tribunal, in Locré, deel VI, blz. 407, n° 3.

(20) Zie in Locré, deel VI, blz. 338 v.v., 398 v.v., 406 v.v., 458 v.v.

(21) Huc, deel IV, n° 23; Defreyn-D'Or (E.), *Traité juridique et pratique du contrat de mariage et des droits respectifs des époux*, 1933, blz. 28-29; Bagniet (J.), studie in *J.T.*, 1949, blz. 100; Lyon-Caen, in *Bull. de la Soc. d'Et. Législ.*, 1922, blz. 137.

(22) Bagniet (J.), studie in *J.T.*, 1949, blz. 100; De Vroe (J.), praeadvies, in *R.W.*, 1951-1952, kol. 1667 v.v.

Wat de betiteling « communauté différée » betreft: zie *matrimoniaux*, in « *Le Soir* » van 27-9-1951 (Tribune Libre). wat de betiteling « communauté différée » betreft: zie *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 366.

(24) Statistiek voor 1927 in *R.P.N.*, 1949, blz. 212 en 214; voor 1937 in *R.P.N.*, 1949, blz. 212 en 214; voor 1947 in *R.P.N.*, 1948, blz. 332; *R.W.* 1948, kol. 91.

(25) Bagniet (J.), studie in *J.T.*, 1949, blz. 100.

(26) Verrier, Rapport in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 247, 351-352. Daaraan werd trouwens herinnerd door Minister Orban ter gelegenheid van zijn spreekbeurt gehouden voor de Femmes Chefs d'entreprise, in 1951 (zie verslag in « *Le Soir* », dd. 11-10-51, onder de titel: Les femmes chefs d'entreprise contre le code Napoléon).

(27) Verrier, Rapport in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 351-352; Piret (R.), *Le statut civil de la famille et du patrimoine familial*, 1942, blz. 95.

(28) Houin (R.), studie in *Rev. trim. dr. civ.*, 1951, blz. 46-47. De « communauté différée » werd weerhouden als conventioneel stelsel onder de benaming « participation aux acquêts ».

(29) Marcq (R.) en Gevers (M.), in *Travaux de la Semaine internationale de droit de Paris 1937*, Le régime matrimonial en Belgique, blz. 17; Ripert (G.), Rapport général in *Travaux de la Semaine internationale de droit de Paris 1937*, blz. 12.

(30) Carbonnier (J.), *Le régime matrimonial. Sa nature juridique sous le rapport des notions de société et d'association*, Thèse, Bordeaux, 1932, blz. 57 v.v., 65 v.v. en 809 v.v.

(31) Zie Ciselet, wetsvoorstel, artt. 16 v.v., 24 v.v.

(32) Delva (W.), *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, Proefschrift, Tongeren, 1952, blz. 151 a).

(33) Zie Ciselet, wetsvoorstel, artt. 13, 16 v.v.

(34) Savatier (R.), *Des inconvénients du régime conventionnel de séparation de biens*, in *D.H.*, *Chronique*, 1929, blz. 21 v.v.

(35) Artt. 1539, 1577, 1578 en 1579 B.W.

(36) Savatier (R.), studie in *D.H.*, 1929, blz. 21 v.v.

(37) De Page, deel X, n° 1397; Choteau (Ad.), studie in *Etudes offertes à Georges Ripert*, Paris, 1950, blz. 469.

(38) Zie Ciselet, wetsvoorstel, artt. 16 v.v.

(39) Gunzburg (N.), op. cit., n° 320.

(40) Zo bijv. in Engeland, Roemenië, Oostenrijk, Hongarije, Zweden.

(41) Zie: Een en ander over buitenlands huwelijksvermogensrecht, uitgegeven door het Int. Jur. Inst. te 's Gravenhage, Leiden, 1951.

(42) Verrier, Rapport in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 342.

(43) Dekkers in De Page, deel X, n° 455 v.v.

(44) D(e) S(met) M., *Contrat de mariage; séparations de biens avec société d'acquêts; immeuble acquis par la femme; absence de clause de remploi* in *Ann. not. enr.*, 1926, blz. 363 v.v.; Maurin (J.), *De la séparation de biens avec société d'acquêts*, Thèse, Besançon, 1925, blz. 202; Delaye (M.), *La séparation de biens avec société d'acquêts. Adoption et fonctionnement*, Thèse, Grenoble, 1933, blz. 146 v.v.

(45) Delva (W.), op. cit., n° 14 v.v., n° 17.

(46) I(stas) (F.), *Contrat de mariage; séparation de biens; société d'acquêts limitée aux bénéfices et économies réalisées pendant le mariage* in *Ann. not. enr.*, 1948, blz. 144; De Vroe (J.), *De huwelijksaanwinsten in het stelsel der scheiding van goederen*, in *T.N.*, 1949, blz. 180; Choteau (Ad.), studie in *Etudes offertes à Georges Ripert*, 1950, blz. 475.

(47) Hanson (P.), *Le contrat de séparation de biens avec société d'acquêts* in *R.P.N.*, 1934, blz. 465; Donnay (M.), *Combinaison des régimes de séparation de biens et de communauté d'acquêts* in *Rec. gén. enreg.*, n° 18443, blz. 203

en 204; De Page, deel X, n°s 1400 B en C; Le Hon (A.), *Statut civil et pouvoirs de la femme mariée sur ses biens. Régimes matrimoniaux et puissance maritale in R.P.N.*, 1949, blz. 335; Delva (W.), *op. cit.*, n°s 151 en 152.

(48) Delva (W.), *op. cit.*, n°s 83, 84, 126 v.v.

(49) Piret (R.), *op. cit.*, blz. 99 en 100; Delaye (M.), *op. cit.*, blz. 146 en 147; Delva (W.), *op. cit.*, n° 153.

(50) Laurent (F.), *Avant-projet de révision du code civil*, deel V, art. 1439, blz. 10 (zie in De Page, deel X, blz. 1274 v.v.). Zie ook Aubry et Rau, deel VII, par. 497.

(51) Piret (R.), boekbespreking in *J. T.*, 1950, blz. 416.

(52) Dekkers in De Page, deel X, n° 1180.

(53) Ned. B.W., art. 174 v.v.

(54) Verrier, *Rapport in Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 343.

(55) Locré, deel VI, blz. 338 v.v., en 360 v.v.

(56) Guillaouard (L.), *op. cit.*, deel I, n° 78; Josserand, deel III, n° 20; Planioi, deel III, n° 774 bis; Kayser (P.), *L'Evolution de la communauté réduite aux acquêts dans la pratique notariale, in Etudes offertes à Georges Ripert*, 1950, blz. 478; Choteau (Ad.), studie in *Travaux de la Semaine de droit international de Paris*, 1937, blz. 95-96; Verrier, *Rapport in Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 351.

(57) *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 167 v.v., 181 v.v., 426; Houin (R.), studie in *Rev. trim. dr. civ.*, 1951 blz. 46-47.

(58) Locré, deel VI, blz. 338 v.v. en 360 v.v.

(59) Art. 1499 C.c. luidt thans als volgt: «Le mobilier existant lors du mariage ou échu depuis est réputé acquêt, sauf preuve contraire, établie suivant le droit commun à l'égard des tiers. Entre époux, la preuve est réglée par les articles 1502 et 1504».

(60) Kluyskens, deel VIII, n° 18; Beuckelaers (J.), praeadvies, in *R.W.*, 1951-1952, kol. 1668.

(61) Piret (R.), *op. cit.*, blz. 99.

(62) Kluyskens, deel VIII, n° 18.

(63) Dekkers in De Page, deel X, n° 460 in fine; Kluyskens, deel VIII, n° 18; Thuysbaert (P.) en Van Dievoet (E.), *Le régime matrimonial légal et sa réforme, in Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 171 v.v., 201 v.v.; Piret (R.), *op. cit.*, blz. 95 v.v.

(64) Le Hon A., studie in *R.P.N.*, 1949, blz. 338, voetnota.

(65) Mazeaud (H.), *Une famille sans chef*, in *D.H. Chronique*, 1951-52, blz. 142.

(66) Id., studie in *D.H.*, 1951-52, blz. 146.

(67) Thuysbaert (P.) en Van Dievoet (E.), studie in *Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 201; *Travaux de la Commission du Code civil*, deel V, blz. 214 v.v., 325.

(68) Piret (R.), *op. cit.*, blz. 101.

(69) *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 325.

(70) Zie Roppe, wetsvoorstel. Zie ook De Page, *Complément IV*, n° 581 C en D.

(71) Thuysbaert (E.) en Van Dievoet (E.), studie in *Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 201; Piret, *op. cit.*, blz. 101.

(72) Weill (A.), *La protection de la femme commune en biens et le crédit du ménage*, in *Etudes offertes à Georges Ripert*, 1950, blz. 387. *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 327.

(73) Zie artt. 218, 220 van de Franse Code civil. Dit blijkt insgelijks het inzicht te zijn van een belangrijke minderheid van de Belgische Studiecommissie, die vasthoudt aan het regime van gemeenschap als regime van gemeen recht.

(74) Ook dit blijkt het inzicht te zijn van de minderheid van de Belgische Studiecommissie.

(75) Thuysbaert (P.) en Van Dievoet (E.), studie in *Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 202; Dekkers in De Page, deel X,

n° 462, 5°; *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 240 v.v., 328, 329.

(76) Thuysbaert (P.) en Van Dievoet (E.), studie in *Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 202; Dekkers in De Page, deel X, n° 462 2°; *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 240 v.v., 328-329.

(77) *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 240 v.v., 328-329. Onder die roerende voorwerpen zouden dienen gerangschikt te worden: het handelsfonds, de stofferende meubelen, de werkmateriën.

(78) Thuysbaert (P.) en Van Dievoet (E.), studie in *Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 203. Dit ook blijkt het inzicht te zijn van de minderheid van de Belgische Studiecommissie die het wettelijk huwelijksvermogensstelsel als een regime van gemeenschap wil zien blijven.

(79) Id.

(80) Id.

(81) Zie daarentegen: *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 330.

(82) Id.

(83) Hieromtrent is er eensgezindheid ontstaan in de schoot van de Belgische studiecommissie.

(84) Die publiciteit zou o.m. als volgt kunnen in de hand gewerkt worden: de inschrijving ten kantore van de hypotheekbewaarder, indien het bevelschrift betrekking heeft op het verbod bepaalde onroerende goederen te vervreemden of er over te beschikken.

(85) Thuysbaert (P.) en Van Dievoet (E.), studie in *Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 202; Piret (R.), blz. 102.

(86) *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 376 v.v., 429 en 429.

(87) Pothier, (*Œuvres de Pothier annotées et mises en corrélation avec le code civil et la législation actuelle*, par M. Bugnet), deel VII (Paris 1845), waarin is opgenomen het «*Traité de la communauté*», voorwoord n° 19.

(88) Baugnet (J.), *De L'immutabilité du contrat de mariage*, in *R.P.N.*, 1950, blz. 4 en 6.

(89) Baugnet (J.), studie in *R.P.N.*, 1950, blz. 4 en 6.

(90) Baugnet (J.), studie in *R.P.N.*, 1950, blz. 5.

(91) Baugnet (J.), studie in *R.P.N.*, 1950, blz. 2.

(92) En namelijk: Engeland, Duitsland, Zwitserland, het nieuw Italiaans B.W. van 1939, Zweden, Hongarije, Sovjet-Rusland hebben het beginsel van de onveranderlijkheid opgegeven.

Ook in Frankrijk is, sinds de wet van 22-9-1942 het strakke principe aangetast geworden (zie de nieuwe artikelen 1553 en v.v.). *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 375 v.v., 402-403, 429 en 430.

(93) Baugnet (J.), studie in *R.P.N.*, 1950, blz. 1; Rouast, *Rapport in Sem. Jur.* dd. 27-9-1942; Jousset, in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 359.

(94) Julliot de la Morandière in Colin et Capitant, deel III (1948), blz. 87-90; Ripert et Boulanger in Planioi, deel III (1949), blz. 46-49; Verrier, *Rapport in Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 357; Houin (R.), in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 360; Piret (R.), *op. cit.*, blz. 104 v.v.

(95) Thuysbaert (P.) en Van Dievoet (E.), in *Ann. dr. sc. pol.*, 1935, blz. 203; Julliot de la Morandière, in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 360; Verrier, *Rapport in Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 357; Piret (L.), *op. cit.*, blz. 105-106, en id. boekbespreking in *J.T.*, 1950, blz. 367.

(96) *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel V, blz. 428.

(97) Julliot de la Morandière, in *Travaux de la Commission de réforme du Code civil*, deel IV, blz. 378; De Vroe (J.), praeadvies, *R.W.*, 1951-52, kol. 1670.

Antwoord van Mr L. DE BIE Stafhouder der Balie van Gent

Ik bedank U, Mijnheer de Voorzitter, voor uw vriendelijke uitnodiging tot het bijwonen van deze plechtige vergadering van de Vlaamse Conferentie, en voor de gelegenheid die U mij verschaft het woord te voeren.

Aldus is het mij immers toegelaten, eerst en vooral, in naam van onze Orde, blijk te geven van het belang dat de Stafhouder en de Raad der Orde stellen in de werkzaamheden van de Vlaamse Conferentie en in het lot en de professionele vorming van onze jongere confraters.

Daarenboven heb ik het genoegen gehad een prachtige conferentie te aanhoren die U, mijn geachte Confrater Mr Delva, zeer tot eer strekt.

De aanhoudende en sympathieke aandacht van uw toehoorders en hun goedkeurend applaus waren, geloof mij, de voorafgaandelijke uiting van de gelukwensen die ik zeer gelukkig ben te mogen herhalen.

Deze gelukwensen zijn verdiend, want uw studie is van het grootste belang: zij onderzoekt, wat de grond betreft, volledig en sober, doch sierlijk en welsprekend naar de vorm, een der belangrijkste instellingen van het Burgerlijk Recht, en ik voeg er bij, van het heden-daags sociaal leven.

Uw studie getuigt anderzijds van ernstig werken, van geduldige en uitgebreide opzoekingen, van een heldere juridische geest.

Ja, ik wil er op drukken: uw studie, resultaat van langdurige en geleerde overdenkingen, is op zich zelf waardig van alle lof, en zulks onafhankelijk van al uw persoonlijke eigenschappen die gij meteen aan de dag hebt gelegd.

Ik vernam dat U de proeven hebt afgelegd tot het verwerven van de graad van geaggregeerde van het hoger onderwijs, en dat gij als voorwerp van uw

proefschrift hebt uitgekozen één van de grensproblemen, die heden door U werden onderzocht.

Laat mij toe U te verzekeren dat, ware ik lid geweest van de jury, ik, eveneens, met enthousiasme U die academische graad zou hebben toegekend; en zulks zou ongetwijfeld ook de mening zijn geweest van al de rechtsgeleerden die U hier hebben aanhoord.

* * *

Ik ben zeer genegen uw zienswijze aan te nemen, dat een stelsel van gemeenschap van goederen de voorkeur dient te behouden en als regime van gemeen recht zou dienen gehandhaafd.

Toen ik, verleden jaar, de spreekbeurt aanhoorde van een onzer jongere confraters, op de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie, gaf ik het, als mijn mening te kennen, dat de spreker een progressist was, een vooruitstrevend aanhanger van rechtsvernieuwing.

Vandaag hebt U mij de indruk gegeven dat gij conservatief zijt en gij bekent het overigens zelf.

Gij zegt te hebben ingezien dat de motieven die in 1804 doorslaggevend waren bij het bepalen van het huwelijksvermogensregime van gemeen recht, ook heden nog hun volle draagkracht behouden hebben.

En gij hebt grotelijks gelijk, want het staat toch buiten twijfel dat de principes van de Code Napoléon op dat gebied de tradities weerspiegelen van generatie na generatie, tradities die nog op onze dagen door de meerderheid van ons volk worden geëerbiedigd.

In de huishoudens waar goede verstandhouding heerst, bestaat er een levensgemeenschap en ook een gemeenschap van belangen — een natuurlijke, feitelijke onverdeeltheid — en bekommeren de echtelingen zich niet om een dagelijkse comptabiliteit bij te houden en de respectievelijke bijdragen, geput uit hun eigen fortuinen, in te schrijven.

Het regime van gemeenschap van goederen is gesproten uit een hoofdzakelijk morele en christelijke opvatting van de eenheid van het huwelijk.

Eertijds werkte de vrouw niet en bracht zij ook niets in het huishouden in. Het was de man die de inkomsten bezorgde door zijn bedrijf of door zijn handel; maar de vrouw door haar huiselijke deugden en de man door zijn bedrijvigheid werkten samen voor het moreel en stoffelijk welzijn van het huisgezin.

Dit patrimonium werd natuurlijk één en zulks was bijzonder het geval bij de gezinnen die niets bezaten — zoals het nu nog bij de arme lieden, minstens bij de minder rijke huishoudens, voorkomt.

Dàar bestaat éénheid in de lasten maar ook éénheid in de profijten; en indien later enige voorspoed in het huishouden heerst, die de uitslag is van gemeenzame moeite en gemeenzaam lijden — dan is het ook natuurlijk dat de vruchten ervan gemeenschappelijk blijven.

Zo is het dat De Page de werkelijke economische en morele oorsprong van het regime van gemeenschap van goederen vindt in dit tafereel van de Legende van Ulenspiegel, beschreven door De Coster.

« Soetkin, femme de Claes, était une bonne commère, » matinale comme l'aube et diligente comme la fourmi.

» Elle et Claes labouraient à deux leur champ, et » s'attelaient comme boeufs à la charrue. Pénible en » était le trainement, mais plus pénible encore celui » de la herse, lorsque le champêtre engin devait, de » ses dents de bois, déchirer la terre dure.

» Ils le faisaient toutefois le cœur gai, en chantant » quelque ballade.

» Et la terre avait beau être dure; en vain le soleil

» dardait sur eux ses plus chauds rayons; en vain » aussi, traînant la herse, ployant les genoux, devaient- » ils faire des reins cruel effort: s'il arrêtaient et » que Soetkin tournât vers Claes son doux visage, et » que Claes baisât ce miroir d'âme tendre — ils » oublièrent la grande fatigue. »

Ja, ge hebt gelijk de regimes gesteund op scheiding van goederen zijn die van de rijke mensen — die fortuin bezitten — en die dit fortuin willen verdedigen.

En dan nog zijn het zelden de contractanten die het stelsel van hun huwelijksvermogen bepalen. In het algemeen zijn het zij niet, de verloofden, die zich daarom bekommeren en die zich rekenschap geven van wat er door hen werd getekend. Zij denken enkel op hun liefde. Het zijn hun ouders — het zijn de notarissen — die beslissen en die om zo te zeggen aan de toekomstige echtelingen hun beslissingen opdringen in een zaak die toch van kapitaal belang zal zijn in het leven van die belanghebbenden.

Zou men niet mogen zeggen dat, van meet af, op de dag waar zij zich voor het leven verbinden, de wens van de echtelingen — de enige contractanten — in de lijn ligt van een regime van gemeenschap?

Voorzeker een natuurlijk regime, dat uit de natuurlijke en morele stand van zaken is gesproten.

* * *

Weliswaar zijn op onze dagen de sociale toestanden veranderd en in volle evolutie.

Dikwijls heeft de gehuwde vrouw een afzonderlijke *winstgevende bedrijvigheid*.

Ek ik durf staande houden dat zulks een vermeerdering der echtscheidingen begunstigt, omdat de vrouw zich niet meer laat beïnvloeden door de akelige geldelijke toestand waarin zij zich zou bevinden, in geval van scheiding met haar man. Zonder inkomsten verkoos zij het ongelukkig samenleven toch maar uit te staan. Waar zij thans persoonlijke inkomsten heeft, laat zij zich niet meer weerhouden door zulke bewegredenen.

Maar zal zij dan ook haar inkomsten, haar spaargeld, niet willen verzekeren, en zal zij zich dan ook niet willen onttrekken aan een gemeenschap van goederen?

Zodat het er op neer komt dat, indien de emancipatie van de vrouw door de wetgever wordt begunstigd, het principe van de eenheid van de gemeenschap van goederen zal worden aangetast.

Indien gij de onafhankelijkheid van de vrouw verkiest — de gelijkheid van de geslachten — dan moet gij ook enigszins uw ideaal van de gemeenschap prijs geven. De evolutie in de richting van de emancipatie der vrouw zal automatisch en ook natuurlijk de evolutie in de richting van de gehele of gedeeltelijke scheiding van goederen begunstigen.

En zo is het dat reeds op het einde van de vorige eeuw Huc in zijn « Droit Civil » beweerde dat de scheiding van goederen het enige regime was in harmonie met de ware natuur van het huwelijk, dat de vereniging is van twee gelijke juridische individualiteiten en dat de onderwerping van de ene aan de andere uitsluit.

En misschien zijt U ook wel enigszins, geachte Confrater, onder de invloed van die onvermijdelijke evolutie, daar waar gij de correctieven voorstelt die *de lege ferenda*, aan de gemeenschap van goederen zouden dienen gebracht.

Die correctieven zijn geïnspireerd door de sociale en economische omwenteling sinds 1804 en zij komen mij voor, als gesteund op zeer ernstige en juridische gronden.

Het zijn alle belangrijke en aan te bevelen innovaties, waarbij zich niet alleen de jurist, maar ook ieder redelijk mens kan aansluiten.

* * *

En ik sta aan uw zijde, daar waar gij de moraal trekt uit uw beschouwingen en uw overpeinzingen door te besluiten dat voor een slecht huwelijk elke huwelijksvermogensregeling slecht of ontoereikend is.

Mag ik er uit afleiden dat de huwelijksvermogensregeling juist moet ingericht worden voor die echtelingen, die in slechte verstandhouding leven? De anderen, de goeden, hebben het niet nodig, want volgens hun initiaal gemeen inzicht was hun zinspreuk — en blijft ze steeds: «un cœur, une chaumière», die de echte leuze is van hun leven — van hun gemeenschap van liefde en gevoelens en bijgevolg ook van hun gemeenschap van goederen.

Van harte wens ik U proficiat, geachte Confrater, en ik geef U als voorbeeld van werklust en studiejver aan onze jonge confraters, tot wie ik nu ook enige woorden wil richten.

* * *

De traditie wil dat ik U, mijn jonge nieuwgekomen Confraters, een gelegenheidswoordje toericht.

Ik voldoe hieraan volgaarne, hoewel niet zonder enige aarzeling. Inderdaad, nu gij uw intrede doet in de Balie en gij de uitoefening zult beginnen van een beroep waarin de ernstigste verantwoordelijkheden gepaard gaan met zeer gebiedende plichten en kostbare voorrechten heb ik U veel, heel veel te zeggen.

Het ware nuttig, bij de aanvang van uw loopbaan over het programma te spreken: dit is echter te breedvoerig en de tijd ontbreekt. Overigens zult U, als leden van de Conferentie, bij haar de lessen ontvangen die U zullen inprenten wat een advocaat is en hoe gij U steeds deze titel waardig dient te tonen.

Heden wil ik U slechts enige woorden zeggen over de kiesheid, die de verhevenste uitdrukking is van de professionele eerlijkheid en rechtschapenheid van de advocaat.

In deze periode, waar al de voorrechten bestreden worden, eist de Balie het behoud en de bevestiging van de hare; in een tijd van gelijkheid en individualisme heeft zij haar eigen organisatie bewaard en ontwikkeld. Mijns inziens is dat streven gerechtvaardigd, doch slechts op één voorwaarde: dat de leden van de Balie op dusdanige stipte wijze hun plichten en al hun plichten vervullen, dat niemand er belang bij kan hebben één enkel hunner rechten te betwisten.

Wij willen onafhankelijkheid, meerdere vrijheid dan de anderen. Goed, maar dan moeten wij er gebruik van maken met meer tact en gematigheid.

Wij eisen voor onze persoon, voor ons woord, voor onze beweringen meer achting, meer geloofwaardigheid. Nogmaals akkoord, maar dan moeten wij met meer zorg waken over onze eigen persoon, onze beweringen, ons woord.

Het is de plicht van ieder mens eerlijk en loyaal te zijn, doch daarenboven moet de advocaat kies en nauwlettend zijn, en zulks tot het angstvallige toe.

Die kiesheid is van driedubbele aard: tegenover de cliënt, van confrater tot confrater en tegenover de rechter.

Tegenover de cliënt: laat mij toe een familiäre uitdrukking te gebruiken: «De cliënt is de grondstof van de nijverheid van de advocaat» en helaas, mijn jonge confraters, in de eerste jaren ontbreekt die grondstof soms.

De jonge advocaat — zulks valt niet te loochenen — beweegt zich in een «cercele vicieux»; hij heeft geen cliënten om reden dat hij niet gekend is — en hij is niet gekend omdat hij geen cliënten heeft.

Vergeten wij echter niet dat wij ons bij de Balie niet bevinden op het terrein van de economische principes: wij bieden niets aan, doch wachten de bestelling af.

Daarin ligt precies de eerste gelegenheid tot het beoefenen der beroeps kiesheid.

Geen beroep doen op cliënteel — zelfs niet onrechtstreeks — niet de minste betrekkingen onderhouden met de zogenaamde «zakenbezorgers», niets zeggen of doen dat niet mag worden gezegd of gedaan bij klaarlichte dag of dat niet gekend en gezien mag worden door iedereen.

Deze regel is des te meer gebiedend dat, in deze dagen, de bekoringen van die aard talrijk zijn en hun aantrekkingskracht sterker lokt door de hevigheid van de hedendaagse struggle for life.

* * *

En dan komt de cliënt — die ik U zo spoedig mogelijk toewens.

Het zal hoogstwaarschijnlijk een arme zijn, een behoeftige, een nederige.

Wat een wonderbare school tot het beoefenen der kiesheid! Kan men zich betere voorbereiding tot het leven der Balie, haar werkzaamheden en haar offeringen indenken dan de Gerechtelijke Kosteloze Bijstand, waar de jonge advocaat leert zich zelf te geven, zonder andere beloning dan de voldoening recht te doen spreken, gepaard met de tevredenheid van de vervulde plicht.

Weest kies met de arme, mijn jonge Confraters, juist omdat hij arm is; aanhoort hem met belangstelling. De kleine processen waarmede hij U gelast, hebben soms voor hem meer belang dan voor vele anderen, processen in dewelke men, vóór het Hof, de exceptio defectu summae niet zou kunnen opwerpen.

Aanhoort hem met geduld, zoniet zou hij kunnen denken, als U hem te vlug afwijst, dat U anders handelen zoudt, ware hij rijk.

Behandelt zijn zaak met al de zorgvuldigheid waartoe U in staat zijt, opdat hij geen enkel ogenblik zou denken: «hij zou beter handelen, ware hij betaald».

Gebruikt al uw jeugdige en verstandige krachten in het verdedigen zijner belangen en men zal U zelfs een overdreven ijver vergeven, indien men U niet kan verdenken U te hebben laten beïnvloeden door andere motieven dan de verhevene en volledige zorg voor de verdediging van zijn rechten.

* * *

Kiesheid wil ook zeggen bescheidenheid. Weest bescheiden tegenover uw cliënt.

Het dringt zich op dat uw cliënt alles mag schrijven, alles mag zeggen met de volstrekte zekerheid dat zijn vertrouwelijke mededelingen angstvallig door U zullen worden bewaard.

Dat het beroepsgeheim U binde zoals het biechtgeheim de priester bindt.

Spreekt aan niemand over uw zaken zonder noodwendigheid en zegt er dan slechts datgene over wat de cliënt zelf aan iedereen zou mogen vertellen.

En wanneer gij een cliënt hebt, besluit daaruit niet dat gij een proces hebt. Ook hier zult U van verregaande kiesheid blijf geven: de eerste plicht van de advocaat tegenover zijn cliënt is, indien mogelijk, het proces te vermijden. De heelmeeester moet niet nood-

zakelijk gebruik maken van zijn snijmes voor ieder persoon die op hem beroep doet; beginnen wij geen operatie indien deze zich niet opdringt; trachten wij altijd, met al onze krachten, vredesverdragen te doen ondertekenen, liever dan oorlogsverklaringen te doen betekenen. Tegenstanders bijeenbrengen, vijanden verzoenen, is het schoonste doel naar hetwelk een advocaat kan streven.

Kiesheid tegenover uw confraters.

Kan het proces niet worden vermeden, dan moet de meest volstrekte eerlijkheid het onderscheidend kenken zijn van de advocaat :

Met geheven helm ! met loyale wapens !

Geen hinderlagen ! geen valstrikken !

Het gevecht in open veld, met al de aanvallen en al de verdedigingsmiddelen wel zichtbaar.

Weigert het gebruik van oneerlijke middelen. Zoekt geen uitweg door poetsen te spelen.

Zorgt ervoor dat U uw tegenstrever steeds openlijk in het gelaat moogt zien en hoedt er U in elk geval voor hem in de rug aan te vallen.

Dan eerst zult U het vertrouwen genieten van uw confraters en bij hen een ontzag wekken dat U gedurende gans uw loopbaan zal ten goede komen.

* * *

Nog een woordje nopens de kiesheid ten opzichte van de magistraten, uw rechters.

Weest zo « correct » in uw handelwijze, zo voorzichtig in uw beweringen, zo stipt in uw aanhalingen, zo gewetensvol in uw redeneringen, dat de magistraat zich nooit de vraag moet stellen : « Denkt hij werkelijk wat hij zegt ? »

Het is onontbeerlijk, mijn jonge Confraters, dat de rechters vóór wie gij pleit, steeds overtuigd wezen van uw volstrekte rechtzinnigheid.

Er bestaat geen bezwaar — voor hen — dat zij zouden denken dat gij U vergist; maar het ware een onherstelbaar kwaad moesten zij — was het slechts één ogenblik — de mening toegedaan zijn dat gij er naar streeft ze te bedriegen.

Nooit zouden zij het vergeten.

Het weze uw eerezucht, uw vurigste eerezucht te winnen hetgeen men noemt « l'oreille des juges », d.w.z.

te gevoelen, wanneer gij vóór hen pleit, dat zij U aanhoren met vertrouwen en eerbied, vertrouwen in de rechtzinnigheid van uw gezegden, eerbied voor de « loyauteit » van uw beroepshandelingen.

En geen beter middel om die eerezucht te verwezenlijken dan U, met steeds hernieuwde zorg vast te klampen aan de ontwikkeling in U zelf van de kiesheid, die de eer moet zijn onze Orde.

Ik zou U, geachte Confraters, nog lang kunnen onderhouden over uw aanstaande beroepsplichten en over wat ik soms heb genoemd « de schone manieren van de advocaat ». Maar dit zijn, laat mij zeggen, familie zaken, waarover het beter is te praten in intieme kring en onder ons.

Het is om die « schone manieren » te kennen, ze aan te leren en werkelijk na te leven dat gij lid zijt geworden van de Conferentie der Jonge Balie, waar gij zult leren advocaat te worden.

Merlin heeft gezegd : « Un diplôme de docteur en droit est un certificat d'aptitude pour se livrer à l'Etude du Droit... ».

Ik wens U geluk de betekenis te hebben begrepen van het diploma waarvan gij drager zijt, door U bij de Conferentie aan te sluiten om uw studies van het Recht te beginnen.

Want nu begint voor U het leven van studeren en werken dat U zal toelaten in de maatschappij de rol te vervullen waarnaar gij streeft.

Die rol is edel en heerlijk. Hij is van sociaal belang. Hij is meer dan ooit actueel, vermits hij bedoelt recht en vrede te doen heersen in de hedendaagse intensieve woeling der menselijke « antagonismen ».

Studeren en werken is uw lot, indien gij wilt slagen in uw beroep. En vergeet niet, om te slagen, dat het echt succes, het durend succes zijn oorsprong vindt in de overtuiging die de intellectuele kracht met zich brengt.

Wacht op dit succes. Het zal komen indien gij sterk zijt, en gij zult sterk zijn indien gij wilt werken.

En meteen zult U advocaten worden, die hun beroep eer aandoen en die mensen zullen worden, nuttig aan hen zelf en aan de maatschappij.

Dit is de vurigste wens van uw Stafhouder en al uw confraters, wier tolk ik hier ben.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr A. DUA

Voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent

Eens te meer geniet heden opnieuw de Vlaamse Conferentie het voorrecht bij haar jaarlijkse openingsvergadering de aanwezigheid te mogen begroeten van talrijke vooraanstaande personaliteiten, die aldus hun belangstelling blijven betuigen voor een vereniging, waarvan het verleden zo rijk is aan belangrijke verwezenlijkingen, en waarvan de betekenis en de taak zeker niet als beëindigd kunnen worden beschouwd.

Het is inderdaad een voorrecht vast te stellen hoe ook in deze woelige tijden van onrust en onzekerheid op zo vele gebieden, hier worden in ere gehouden de eerbied voor de tradities en terzelfdertijd de belangstelling voor de werking van een organisatie, die weldra op een onafgebroken tachtig-jarig bestaan zal mogen terugblikken.

Wanneer we vorig jaar op deze zelfde vergadering de troonsbestijging van Koning Boudewijn mochten

begroeten, dan past het dat wij ons dit jaar met onze Koninklijke Familie mede zouden verheugen in de gebeurtenis die deze dagen aangekondigd is geworden : de verloving van H. K. H. Prinses Josephine-Charlotte met Erfprins Jan van Luxemburg. Het bericht van dit aanstaande huwelijk zal niet alleen de promotors van de Benelux-gedachte met vreugde vervullen, wegens de nauwere toehaling van de banden die onze landen samensnoeren, maar zeker zullen beide volkeren daardoor ook dichter nog met mekaar samenvoelen, en samen gelukkig zijn. Onze Conferentie zal bij deze gelegenheid haar eerbiedige gelukwensen aan Koning Leopold III en aan de Koninklijke Familie laten geworden.

* * *

Mijnheer de Stafhouder, U zijt op deze vergadering

onzer eerste ere-gast. In uw persoon vinden wij op voortreffelijke wijze verenigd en gecristalliseerd de deugden van de waardigste beoefenaars van ons beroep. Voor onze confraters zijt U de voorname leider, die voor allen een voorbeeld, een zekere en veilige steun, een gewaardeerd raadgever en een begripvend voorman betekent.

Hooggeachte Vergadering, het is voor de Voorzitter van deze Conferentie een bijzonder gelukkige dag nu hij hier heden de aanwezigheid mag begroeten van een zijner trouwe leden in de persoon van de heer Minister van Justitie.

Wanneer aan het Gentse Gerechtshof bekend werd dat Z. M. de Koning U, mijnheer de Minister, de portefeuille van het Departement van Justitie had toevertrouwd, hebben al uw confraters dit aanzien als een publieke erkenning van uw hoge gaven van bekwaam en onderlegd jurist, van gewetensvol en nauwgezet politiek mandataris, van zeer werkzaam en onvermoeibaar advocaat, maar is bovendien deze aanstelling als een grote eer beschouwd voor de Balie waarvan U deel uitmaakt, en voor de ganse rechterlijke familie van ons Gerechtshof, waarin U zulk een vertrouwde en betrouwde figuur zijt.

Onze Conferentie is tevens fier en gelukkig U hier plechtig te begroeten en te huldigen.

Mijnheer de Eerste-Voorzitter van het Hof van Beroep, uwe aanwezigheid op deze vergadering geeft ons de passende gelegenheid in het openbaar onze gelukwensen te herhalen bij uwe aanstelling tot het hoogste ambt van dit rechtsgebied.

Wanneer in het jaar 1932 Professor Thuysbaert bij de huldiging van Professor Van Dievoet verklaarde: « Wij, Vlamingen, kunnen de ruimste zalen en de grootste vlakten vullen; wij kunnen echter geen Beroepshof bezetten met 10 flinke Vlaamse juristen », dan mogen we thans als een gelukkige werkelijkheid wel aannemen dat op dit gebied heel wat is veranderd en dat ons Hof van Beroep de weerspiegeling is van een welig groeiend Vlaams Rechtsleven.

Wij zijn gelukkig en fier U hier op plechtige wijze de warme felicitaties van onze Conferentie en van haar leden te mogen aanbieden.

Mocht onze Conferentie regelmatig de eer smaken U op haar vergaderingen en plechtigheden te kunnen begroeten.

Hooggeachte Vergadering, wanneer de stichters van de Vlaamse Conferentie en na hen de Voorzitters in de loop der eerste vijftig à zestig jaar van haar bestaan, jaarlijks de na te streven doeleinden schetsten en jaarlijks ook de balans opmaakten van de vooruitgang die was verwezenlijkt, dan hadden zij daarmede telkens een belangrijke taak te vervullen. Zij stonden inderdaad zo volledig in de brandende strijd om de verovering van de rechten van het Vlaamse volk, zij hadden die strijd op zo vele terreinen te voeren, het politieke, het wetgevende, het rechterlijke, het bestuurlijke, dat er geen spraak kon zijn te twifelen over het doel: de uitwerking en de verwezenlijking van hun idealen. Alleen over de manier en de methode kon er meningsverschil bestaan; het te bereiken doel was duidelijk en werd van jaar tot jaar meer in het bereik gesteld en benaderd.

De afkondiging van de taalwetgeving op de verschillende gebieden van administratie, onderwijs, leger, gerecht is, over talrijke jaren verspreid, tenslotte tot een volledig en waardig geheel uitgegroeid en meteen moest er worden vastgesteld dat deze uitgroei en uitwerking aan de leiders van de beweging nieuwe eisen ging stellen en nieuwe perspectieven opende. Het komt er thans niet meer zozeer op aan op wettelijk gebied verdere eisen te stellen; de nodige kaders zijn aan-

wezig, de universiteiten geven de vorming, de wetenschappelijke werken groeien van jaar tot jaar aan, onze wetenschapsmensen verkrijgen meer en meer de nodige standing. Het is een feit dat het Vlaamse volk op minder dan 100 jaar tijd een reuzeweg heeft afgelegd en een ongelooflijk bewijs heeft geleverd van zijn waardigheid, zijn uithoudingsvermogen en zijn wilskracht.

En terwijl aldus op de vele gebieden de doelen bereikt zijn geworden, terwijl men reeds meende te mogen rusten en de zaken verder hun normaal beloop te laten gaan, wordt toch vastgesteld dat er nog heel wat weg is af te leggen en dat de culturele opgang van het volk nog op verre na niet als normaal en in regel kan worden beschouwd. De vraag rijst dan ook meer en meer op welke wijze de Vlaamse beweging zich verder zal ontwikkelen.

In een artikel over de Vlaams-Waalse verhoudingen, onlangs verschenen in het Politiek Tijdschrift, heeft R. Derine de kwestie scherp bekeken en onderzocht. Er is thans nog geen spraak van gelijkheid tussen Vlamingen en Walen in België. Het is niet te verrechtvaardigen dat op het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Handel de Vlamingen slechts 203 posten op 778 bezetten, en daaronder voor de ambtenaren van eerste en tweede categorie slechts 16 tegenover 123.

Het is niet gezond dat bij de Rijkswacht, waar er thans 5.629 Vlaamse tegenover 5.487 Franssprekenden zijn, dus een meerderheid Vlamingen, bij de officieren er slechts 32 zijn die Nederlands kennen en 30 tweetaligen, tegenover 170 uitsluitend Franstaligen.

Het is niet mogelijk, toont schrijver aan, dat er geen verschijnselen van nationaïsme en extremisme zouden zijn, zolang dergelijke toestanden blijven duren. Indien we thans b.v. te Melsbroek een officiële tweetaligheid gaan dulden, dan zal ze morgen gevraagd worden voor de ganse kust en daarna wellicht te Brugge, zetel van het Europa-College, « carrefour de l'Europe ».

Is het dan te verwonderen dat er stemmen opgaan om een hervorming van de Staat op federalistische basis te gaan vragen? Dat sommigen minstens een splitsing van alle administratieve diensten als noodzakelijk aanzien? Anderen nog menen dat een stabilisatie van de taalgrens, zoals nu wordt overwogen, voor de toekomst bevredigend zal geven. Maar zullen wetten in staat zijn in stand te houden hetgeen het volk zelf niet levendig zou verlangen en onderhouden?

Het standpunt, ingenomen door Professor Kan. J. Leclercq. van de Universiteit te Leuven, is opmerkenwaardig, waar hij besluit tot de noodzakelijkheid van een grootst mogelijke scheiding tussen de Vlaamse en de Franse culturen. Het verschil tussen beide is te groot; de Vlaamse cultuur is klein tegenover de Franse. Alle contact gebeurt ten nadele van de Vlaamse. Een volledige ontplooiing is slechts denkbaar mits een maximale opheffing van contact.

Het feit dat deze grote denker tot dergelijk besluit komt, is zwaar aan betekenis. Van vooringenomenheid zal niemand kunnen verdenken deze geleerde, die afstamt van een zeer vooraanstaande juristen- en magistraten aan de Hoven van Cassatie en Beroep te Brussel.

Er zijn voorzeker ook andere richtingen waar te nemen. Staatsminister Van Cauwelaert kan b.v. vaststellen, dat een evolutie zich stelselmatig aan het voltrekken is, namelijk de groei van het meesterschap der Vlamingen in België, maar dit verwekt heel wat meer reactie en achterdocht dan de eerste mogelijkheid. En waar men vroeger alleen aan Vlaamse zijde klachten hoorde, daar is nu ook aan Waalse zijde een

grieventrommel geboren, waarmede er, met of zonder grond, zeker wel gerucht zal worden gemaakt.

Het is eveneens wel met de bedoeling van een oplossing te vinden voor deze wederzijdse moeilijkheden, dat Mr Lindemans, advocaat te Brussel, een vergedreven voorstel van federalistische Staat heeft uitgewerkt in het tijdschrift «Streven». Zijn oplossing zou erin bestaan niet een tweeledig federaal statuut, maar een provinciaal federalisme ingang te doen vinden, waarbij elke provincie zelf haar eigen aangelegenheden te beredderen zou krijgen en waarbij alleen de belangen van nationale aard door eenheidsorganismen worden behandeld. Het schijnt duidelijk te zijn dat dergelijke oplossing zulk een bron van moeilijkheden zou worden, dat voorzeker ook aan die kant geen werkelijke rust en orde te verwachten zijn.

Precies deze rust en orde zijn de doeleinden waarnaar onverpoosd moet worden gestreefd. Welk een betreurenswaardig tijdverlies is het niet steeds aan de vestiging van deze rustige voorwaarden te moeten denken, en intussentijd niets of zo weinig te kunnen doen voor de werkelijk opbouwende cultuurarbeit, steeds te moeten streven naar gelijkwaardigheid en wederzijdse verstandhouding, en intussen niet te kunnen medewerken aan de hogere nationale en supra-nationale organisaties en bewegingen. Eerst moet het nationalisme, als ziekteverschijnsel beschouwd, genezen zijn en rustig worden, vooraleer aan rustige opbloei van de cultuur kan worden gedacht.

En dat is ook een voorwaarde «sine qua non» om aan medewerking op Europees terrein te kunnen gaan doen. Het is wel juist dat alle belangstelling meer en meer gaat naar de supra-nationale organismen die opgericht worden, dat er grote aandacht bestaat voor de Kolen- en Staalgemeenschap, voor het Groene Plan, om niet te spreken van de verwezenlijkingen op gebied van het Atlantisch Pact en van het Europees leger. Het ware misdadig indien de Vlamingen, tengevolge van de ellendige twisten en moeilijkheden op inwendig en Belgisch terrein, niet in de gelegenheid werden gesteld om actief hun deel bij te brengen aan de opbouw van deze grootse verwezenlijkingen, waarbij elk volk zijn medewerking moet kunnen verlenen.

Heeft Prof. Vermeylen het niet gezegd dat we moeten «iets» zijn, dat we moeten Vlamingen zijn, om Europeërs te worden? Daar moet dus eerst die nodige basis worden gelegd, opdat de verdere uitbouw zou kunnen geschieden.

En alsdan zal het aan ons volk ook ten volle mogelijk zijn mede te ijveren aan dat grootse ideaal: de vorming van een grote Europese eenheid. Het is inderdaad duidelijk dat een Europese geest bestaat en dat in de volkeren van West-Europa vooral de herinnering aan de grotere staten in hun geschiedenis is blijven voortbestaan. In een merkwaardige studie over «The Roots of Europe», verschenen in «The XXth Century», schrijft Hudson: «Indien de aangroeiende zin voor eenheid zijn uiting zou vinden in een nieuwe structuur, dan zou dit tenslotte niet zo volslagen nieuw zijn, want het grootste deel van het Europa aan deze zijde van het IJzeren Gordijn heeft toch politieke eenheid gekend onder het Romeinse Rijk en was mede verenigd in de Kerkelijke Eenheid van het Middeleeuwse Christendom... Er is een wisselwerking nodig tussen het algemeen super-nationaal en verenigend element en de verschillende nationale culturen. Daarbij kan de schaal nu eens aan de ene, dan eens aan de andere zijde doorwegen. Na de sterke eenheid van het Romeinse Rijk kwam de verscheidenheid en het particularisme van de Middeleeuwen; het sterk universeel en een-

heidskarakter van de Kerk riep de nationale Kerken van de Hervorming in het leven; de aristocratische en cosmopolitische Frans-Europese geest van de 18e eeuw werd gevolgd door een heropleving van de romantische en folkloristische lokale tradities. In de 19e eeuw was de ontwikkeling van de politiek der nationaliteiten nauw verbonden met een fierheid om eigen nationale grootheid en cultuur en zulks ten koste van de algemene Europese geest. En toch is niettemin het Europese bewustzijn blijven voortleven tot het ogenblik dat de grote centrifugale krachten in de 20e eeuw de scheuring, die thans bestaat, hebben veroorzaakt.»

En de schrijver komt tot het besluit dat een werkelijke heropleving van de Europese beschaving een bevestiging en aanvaarding veronderstelt van de Europese tradities in hun geheelheid... Europa moet aldus worden een positieve werkelijkheid die breder is, ouder en groter dan welkdanige afzonderlijke natie, hoe groot ook de bevolking, de kracht of de deelname aan het gemeenschappelijke werk van deze afzonderlijke naties zouden wezen.

Dat de intellectuelen van alle hierbij betrokken naties een belangrijke rol te spelen hebben is zonder meer duidelijk. Dat hun verantwoordelijkheid daarmede in rechtstreekse verhouding staat, is eveneens vaststaand. De vraag is dus of wij, Vlaamse advocaten, aan deze taak zullen tekort komen en of wij niet integendeel met alle macht aan het verwezenlijken ervan moeten medehelpen.

Wanneer in het verleden belangrijke vraagstukken in de schoot van de Conferentie werden behandeld, werd er steeds van alle zijden gewezen op de grote eensgezindheid, het enthousiasme en de wilskracht van de leden van onze Balie. Zij hebben een zeer grote rol vervuld in de Vlaamse beweging. Onze plicht is het deze faam waardig te blijven en in onze tijd ook de houdingen aan te nemen die thans aangewezen zijn.

Mochten we ook in het thans begonnen jaar daarbij niet versagen.

* * *

Hooggeachte Vergadering, ik heb de eer U als de spreker van deze plechtige vergadering voor te stellen Mr Willy Delva, die trouwens geen onbekende voor U is. Allen hebben we gedurende de jaren dat hij reeds dit Gerechtshof bezocht, zijn rustig karakter en kalm optreden, zijn zekerheid en toch ook zijn bescheidenheid kunnen waarderen. Flink student, heeft hij niet opgehouden na het verwerven van zijn Doctors-titel; hij heeft verder gewerkt en kortgeleden nog de laatste hand gelegd aan een uitgebreide studie over de scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten.

Deze studie vormde zijn thesis voor het afleggen van het aggregaat van het Hoger Onderwijs. Hij heeft deze thesis schitterend verdedigd, enkele dagen terug, en precies gisteren heeft hij mogen vernemen dat de proef gunstig verlopen is en hij met eenparigheid van stemmen de titel heeft verworven van geaggregeerde bij het Hoger Onderwijs.

Het is hier dan ook, op deze vergadering de gedroomde gelegenheid om hem onze hartelijkste en welgemeende gelukwensen aan te bieden. Wij zijn allen met Willy Delva gelukkig om het succes dat hem te beurt is gevallen en weten dat zijn toekomst ten volle zal zijn de beloning van de vele jaren hard werk, die hij ervoor heeft geofferd.

Hij zal ons thans spreken over een onderwerp dat hem wel zeer na ligt, vermits het onmiddellijk verband houdt met zijn thesis voor geaggregeerde, nl. de mogelijke hervorming van ons huwelijksvermogens-

recht. Dit is dus wel een onderwerp dat volledig in de rechtspraktijk een rechtswetenschap staat. Er is nog bij vroegere gelegenheden gewezen op het feit dat bij openingsvergaderingen als deze dikwijls minder belang werd gehecht aan een rede van onze eigen rechtswereld, en er soms wel wat te licht algemeen filosofische beschouwingen ten beste worden gegeven.

Dit is zeker de laatste jaren niet het geval in de

Vlaamse Conferentie, waar regelmatig onderwerpen worden aangesneden die een diepe juridische kennis, gepaard met practijk en grondige studie, veronderstellen. In de rij onzer openingsredenaars zal nu ook Mr Delva een voorname plaats innemen.

Hiermede verklaar is de werkzaamheden ozer Conferentie voor het 1952-1953 voor aangevangen en verleen ik het woord aan Mr Willy Delva.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 27 Maart 1952.

Eerste Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Vandermersch.

Eerste advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Resteau en Ansiaux.

Arbeidsongeval. — Wanneer is een arbeidsongeval in de zin van de wet aanwezig?

Opdat een ongeval een arbeidsongeval weze in de zin van de bij K. B. van 28 September 1931 samengeordende wetten, is niet vereist, dat de plotselinge werking van een van buiten komende kracht de enige oorzaak geweest is van het ongeval; voldoende is, dat tussen deze werking en het ongeval een oorzakelijk verband bestaat.

Gemeenschappelijk Fonds van de Belgische Landbouw, der Bouwbedrijven en der Openbare Werken t/ Delbeck en P.V.B.A. E. Goemans et fils.

Gelet op het bestreden vonnis, de 14e December 1949 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi, rechtdoende in hoger beroep;

Over de exceptie van niet-ontvankelijkheid, door eerste verweerster afgeleid uit het feit, dat aanlegster verklaart te handelen op vervolging en ten verzoeken van haar bestuurder, Léopold Maricot, terwijl het niet mogelijk is door enig bij de voorziening gevoegd stuk het bestaan en de geldigheid van die volmacht na te gaan;

Overwegende dat uit de stukken welke door aanlegster ter staving van haar memorie van wederantwoord binnen de bij artikel 17 van de wet van 25 Februari 1925 gestelde termijn werden overgelegd blijkt, dat de raad van beheer van aanlegster de 30e September 1942 aan Léopold Maricot de functie van bestuurder heeft opgedragen en dat luidens artikel 28 van de statuten van dit Gemeenschappelijk Fonds, welke in het Staatsblad van 24 Juni 1911 werden geplaatst, de bestuurder belast is met het instellen en het waarnemen van alle vorderingen in rechte;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid derhalve niet kan worden aangenomen;

Over het enig middel : schending van de artikelen 1, 2, 3, 4, 6, 9 van de wet van 24 December 1903 op de vergoeding van de schade, voortvloeiende uit arbeidsongevallen, en wijzigende wetten, samengeordend bij Koninklijk Besluit van 28 September 1931, doordat het bestreden vonnis, na te hebben vastgesteld :

1) dat het slachtoffer, hetwelk ongeveer één meter zeventig centimeter groot was, onderhevig was aan veelvuldig voorkomende aanvallen van epilepsie (de vorige dag had het er drie gehad);

2) dat de beerput, waarin het verdrongen is en waarin het volkomen ondergedompeld werd gevonden, van geringe afmetingen was, dat de vloeistoflaag slechts vijftig centimeter dik was;

3) dat redelijkerwijze dient te worden aangenomen, dat de val zich heeft voorgedaan in de loop van een aanval van epilepsie, daar een persoon in het bezit van al zijn vermogens zeker anders zou gereageerd hebben dan Momigny; hij zou een reflexbeweging tot afweer gemaakt hebben, zoals het uitstrekken van de armen naar voren, het momenteel ophouden te ademen en het zich vlug oprichten;

4) dat de arbeid, waarmede Momigny doende was, zijn aanwezigheid in de onmiddellijke nabijheid van de put, waarin hij de dood heeft gevonden, noodzakelijk maakte, dat het geen twijfel lijdt dat de beer welke hij daarin uitgoot een walgelijke lucht afgaf, welke een gezond persoon en a fortiori een epilepticus had kunnen doen onwel worden,

voor recht gezegd heeft dat de dood van Momigny François, zoon van verweerster in verbreking, het gevolg is van een arbeidsongeval en aanlegster heeft veroordeeld om aan eerste verweerster te betalen de wettelijke en vaste vergoedingen, voorgeschreven bij de samengeordende wetten op de arbeidsongevallen, berekend op een jaarlijks basisloon van 35.000 frank, met inachtneming van de omstandigheid, dat het slachtoffer op 26-jarige leeftijd is overleden en zijn moeder 53 jaar oud is,

zulks terwijl een arbeidsongeval een plotselinge en abnormale gebeurtenis is, welke in een uitwendige kracht haar oorzaak heeft en voortvloeit uit het arbeidscontract,

en terwijl volgens het vonnis de jammerlijke gebeurtenis, waarbij Momigny de dood heeft gevonden, het gevolg was van zijn pathologische toestand, en terwijl de val, welke aan een aanval van epilepsie kan worden geweten, geen arbeidsongeval is;

Overwegende dat het vonnis er zich niet bij bepaalt vast te stellen dat het slachtoffer zijn dodelijk val tijdens een aanval van epilepsie heeft gedaan; dat het er daarenboven op wijst dat de omstandigheden, waarin het slachtoffer werkte de dag van zijn dood, welke omstandigheden van aard waren om zelfs een gezond arbeider onwel te doen worden, het risico voor een ongeval, waaraan het wegens zijn pathologische toestand blootgesteld was, verzaagd hebben;

Dat uit deze constatering blijkt, dat volgens de in cassatie onaantastbare beoordeling van de rechter, het de ongunstige omstandigheden, waarin het slachtoffer heeft moeten werken, zijn, welke het zijn zelfcontrole hebben doen verliezen en een aanval van epilepsie veroorzaakt hebben; dat aldus een der oorzaken van de dodelijke val, plotselinge en abnormale gebeurtenis, de schielijke werking was van een uitwendige kracht, die zich heeft voorgedaan in de loop en ter oorzaak van de uitvoering van het arbeidscontract;

Overwegende dat, opdat een ongeval een arbeids-ongeval zij naar de zin van de bij Koninklijk Besluit van 28 September 1931 samengeordende wetten, niet vereist is, dat de plotselinge werking van een uitwendige kracht de enige oorzaak zij van het ongeval; dat het volstaat dat tussen deze werking en het ongeval een oorzakelijk verband bestaat;

Dat het middel niet gegrond is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten en tot vergoeding van 10 frank jegens eerste verweerster.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 19 Mei 1952.

Voorzitter-Verslaggever : M. Demoulin.
Advocaat-generaal : M. Colard.

Douanen en accijnzen. — Toepasselijkheid van de artikelen 3 en 25 der wet van 6 April 1843 op een in de verboden zone rijdende auto.

De toepasselijkheid van de artikelen 3 en 25 van de wet van 6 April 1843 vereist niet dat het zich binnen de verboden zone bevindend goed in die zone verzonden wordt of het voorwerp is van enig vervoer. Een auto, die in de verboden zone rijdt, valt dus onder toepassing van voormelde artikelen, ook al wordt hij bestuurd door een chauffeur en door eigen motor voortbewogen.

Belgische Staat (Minister van Financiën t/
Massin Laure.

Gelet op het bestreden arrest, de 17 Januari 1952 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het enig middel : schending van de artikelen 97 der Grondwet, 3, 4, 5, 30 en 37 der algemene wet van 26 Augustus 1822; 3, 19 en 25 van de wet van 6 April 1843, doordat de vrijspraak van de verweerster van de telastelegging van verkeer met een auto binnen de tollinie, zonder geldige bescheiden, in bijkomende orde te haren laste gelegd, niet wettelijk gerechtvaardigd is;

Overwegende dat de rechter over de grond in hoofdorde kennis kreeg van de te laste gelegde bedrieglijke invoer van een automobiël Opel en in bijkomende orde der telastelegging van onregelmatig verkeer met dit voertuig binnen de tollinie;

Overwegende dat de bestreden beslissing de publieke vordering betreffende de bedrieglijke invoer vervallen heeft verklaard, de telastelegging van onwettelijk verkeer binnen de tollinie niet bewezen heeft verklaard en het door de eerste rechter wegens dit feit uitgesproken vonnis van vrijspraak heeft bevestigd, om reden dat, zo een automobiëlvoertuig ongetwijfeld een « goed » uitmaakt, vermits het voor handel vatbaar is, zijn verkeer in de « verboden » zone, slechts onder toepassing van de artikelen 3 en 25 der wet van 6 April 1843 valt, indien het voertuig daar verzonden wordt of dat het voertuig het voorwerp is van enig vervoer;

Overwegende dat, aannemende dat een auto ongetwijfeld « een goed » uitmaakt, vermits hij het voorwerp van handel kan zijn, het bestreden arrest onder meer op grond van de wordingsgeschiedenis der wet niettemin oordeelt, dat de toepassing van de artikelen

3 en 25 der wet van 6 April 1843 als noodzakelijke voorwaarde vereist, dat het zich binnen de tollinie bevindend goed verzonden werd of er het voorwerp uitmaakt van enig vervoer, wat het geval niet is voor een auto welk voormelde zone doorrijdt, bestuurd door een chauffeur en door eigen kracht voortbewogen;

Overwegende dat de wetsbepalingen, waarvan de toepassing vereist was, duidelijk zijn en dergelijke interpretatie en voorwaarden niet vergen;

Dat, moest men de door de rechter over de grond ontwikkelde thesis aannemen, het door de wetgever nagestreefd doel, te weten het beheer vrij te stellen van het bewijs van het overschrijden van de grens ten aanzien van elk voertuig, hetwelk zich door eigen kracht beweegt binnen de tollinie, zonder geldige bescheiden, niet meer bereikt zou worden;

Overwegende dat door de verweerster van de subsidiaire telastelegging vrij te spreken om de enkele voormelde redenen het bestreden arrest de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest voor zoveel het de verweerster vrijsprekt van de subsidiaire telastelegging van wederrechtelijke vervoer van goederen binnen de tollinie;

Beveelt dat dit arrest zal overgeschreven worden in de registers van het Hof van Beroep te Luik en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerster tot de helft der kosten, met dien verstande, dat het overige gedeelte daarvan ten laste van de Staat blijft;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

3e Kamer — 26 September 1952.

Voorzitter : M. Devaux (verslaggever).

Raadsheren : M.M. Somerhausen en Moureau.

Advocaten : Mrs Van Roye, Grégoire en Janssens-Brigode.

1. **Handel, nijverheid, geleide economie. — Reglementering. — Prijzen** (1 tot 9).
2. **Administratieve akten. — Geldigheid. — Vormen** (1 tot 4,7).
3. **Administratieve akten. — Geldigheid. — Schending van de wet. — Motieven. — Vergissing** (4).
4. **Burgerlijke en individuele rechten** (5 en 6).
5. **Administratieve akten. — Gevolgen van hun vernietiging** (6).
6. **Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Belang** (7).
7. **Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Middel** (7).
8. **Administratieve akten. — Geldigheid. — Bevoegdheid** (8 en 9).
9. **Administratieve akten. — Geldigheid. — Afwending van macht** (9).
10. **Raad van State. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid** (9).
11. **Administratieve akten. — Geldigheid en opportuniteit** (9).

1. *De besluitwet van 21 Juni 1946, die tot doel heeft gehad de administratie in staat te stellen onderzoeken te doen en de producenten en verdelers te verplichten van de gegevens hunner comptabiliteit kennis te laten nemen, heeft niet tot doel gehad*

de Minister een nieuwe formaliteit op te leggen bij het uitoefenen der bevoegdheid hem verleend bij de besluitwet van 22 Januari 1945 betreffende het beteugelen van elke inbreuk op de reglementering betreffende de bevoorrading van het land.

2. Het ministerieel besluit van 13 Juli 1951 houdende vaststelling van de maximumverkoopprijzen aan de verbruikers der steenkolen en steenkool- en bruinkolenagglomeraten, is in het Belgisch Staatsblad van 15 Juli 1951 bij vergissing met de datum van 13 Juni bekendgemaakt. Die vergissing werd rechtgezet.

Het middel tot nietigverklaring, volgens welk het dringend karakter in de inleiding van dat besluit aangevoerd om het verzuim van het advies der afdeling wetgeving van de Raad van State te rechtvaardigen niet bestond, is derhalve niet gegrond.

3. De prijzencommissie is bij besluit van 16 Februari 1951 ingesteld om de Minister van Economische Zaken en Middenstand van advies te dienen omtrent alle vraagstukken in verband met de levensduurte en de te volgen prijzenpolitiek. Geen enkele wetsbepaling legt dat advies in het vervolg als een wettelijkheidsvereiste op voor de krachtens de besluitwet van 22 Januari 1945 genomen ministeriële besluiten.
4. Daar het ministerieel besluit van 13 Juli 1951 de groothandelsprijzen slechts voor zeven gemeenten wijzigt, is de vergissing in de inleiding welke laat veronderstellen dat het advies van bedoelde commissie omtrent al de bepalingen van het besluit is ingewonnen, terwijl dat voor de groothandelsprijzen niet is geschied, niet van die aard dat zij afbreuk doet aan de waarde van het besluit.
3. Het treffen van verschillende regelingen is niet in strijd met artikel 6 der Grondwet, wanneer aan alle burgers die in gelijke omstandigheden verkeren, gelijke regelen worden opgelegd.
6. De nietigverklaring, door de Raad van State, van het besluit dat de kolenhandelaars van een gedeelte van het land een bijzondere last heeft opgelegd welke een hogere prijs in dat gedeelte van het land rechtvaardigde, kan wel een wijziging van het besluit van 13 Juli 1951 rechtvaardigen, maar is niet van die aard dat zij de nietigverklaring van dat besluit tot gevolg heeft.
7. De verzoekers hebben er geen belang bij, zich tot staving van een beroep tot nietigverklaring van dat besluit te beroepen op het feit dat het advies van de Nationale Raad voor de steenkolenmijnen niet is ingewonnen omtrent de wijziging in de verkoopprijs voor de groothandelaars aangebracht, wanneer die wijziging slechts zeven gemeenten betreft en een prijsverhoging oplegt.
8. De bevoegdheid aan de Minister verleend bij het eerste lid van artikel 2 der besluitwet van 22 Januari 1945, volgens hetwelk de Minister hetzij voor het grondgebied van het Koninkrijk, hetzij voor sommige gedeelten ervan de maximumprijzen mag vaststellen voor de op grond van artikel 1 bedoelde grondstoffen, niet beperkt wordt door het tweede lid krachtens hetwelk de Minister de maximumwinst mag vaststellen die iedere verkoper of tussenpersoon zich mag toeëigenen en waarin slechts een modaliteit wordt aangegeven volgens welke de Minister mag handelen.
9. De besluitwet van 22 Januari 1945 heeft niet uitsluitend tot doel gehad, machtiging te verlenen tot vaststelling der prijzen met het oog op het bestraffen der fraude inzake voedselvoorziening, maar heeft de Minister gemachtigd tot het nemen van maatregelen om die economische activiteit te bevorderen welke

naar zijn oordeel het best het algemeen welzijn dient.

Het is geen zaak van de Raad van State zijn oordeel, noch wat betreft de keuze van die activiteit, noch wat betreft de gebruikte middelen, in de plaats van dat der administratieve overheid te stellen.

Hoewel de modaliteiten, waarvan het ministerieel besluit van 13 Juli 1951 gebruik heeft gemaakt om de aan de tussenpersonen opgelegde prijzen vast te stellen, tot doel en tot gevolg hebben gehad de steenkolenproducenten voor het bepalen van hun prijzen over een ruimere marge te laten beschikken, wordt niet betwist dat de Minister zodoende geen particulier belang, waarvan hij weet dat het met het algemeen belang strijdig is, heeft willen beoordelen.

De bedoeling van de Minister, de steenkolenproducenten voor het bepalen van hun prijzen over een ruimere marge te laten beschikken, is derhalve geen afwending van macht.

Fédération des Unions professionnelles reconnues des Charbonniers détaillants de Belgique en consorten t/ Belgische Staat (Minister van Economische Zaken en Middenstand).

Gezien de 11 en 12 September 1951 ingediende verzoekschriften, waarbij verzoekers de vernietiging aanvragen van het ministerieel besluit van 13 Juli 1951 houdende vaststelling van de maximumverkoopprijzen, aan de verbruikers, der steenkool- en bruinkolenagglomeraten;

Gelet op het bevel van 23 November 1951 waarbij de zaken worden samengevoegd;

.....

Overwegende dat een eerste middel tot staving der vraag om nietigverklaring hierin bestaat dat de Minister, vooraleer het bestreden besluit te nemen, in de ondernemingen die zich met steenkolenhandel bezighouden een onderzoek heeft doen instellen, echter zonder het bepaalde in de besluitwet van 21 Juni 1946 in acht te nemen;

Overwegende dat de besluitwet van 21 Juni 1946 tot doel heeft gehad de administratie in staat te stellen onderzoekingen te doen en de producenten en verdelers te verplichten van de gegevens hunner comptabiliteit kennis te laten nemen; dat die besluitwet niet tot doel heeft gehad de Minister een nieuwe formaliteit op te leggen bij het uitoefenen der bevoegdheid hem verleend bij de besluitwet van 22 Januari 1945 betreffende het beteugelen van elke inbreuk op de reglementering betreffende de bevoorrading van het land;

Overwegende dat een tweede middel hierop steunt dat het bestreden besluit is genomen zonder dat vooraf het advies van de Raad van State is gevraagd; dat de Minister in de inleiding het dringend karakter heeft aangevoerd, maar dat het besluit, gedagtekend 13 Juni 1951, eerst de 15e Juli 1951 in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt; dat de tijd tussen de datum waarop het besluit is genomen en de datum waarop het in werking is getreden, zou bewijzen dat het voorgewend dringend karakter niet bestond; dat dus een voor de wettelijkheid van het besluit substantiële formaliteit zou verzuimd zijn;

Overwegende dat de tegenpartij het origineel van het besluit voorlegt dat niet 13 Juni, maar 13 Juli 1951 is gedagtekend en dat zij doet gelden dat de datum 13 Juni 1951 in het Staatsblad bij erratum is rechtgezet;

Overwegende dat de verzoekende partijen de door de tegenpartij voorgebracht authentieke akte niet van valsheid hebben beticht; dat die akte bewijst dat de

in het Staatsblad bekendgemaakte datum niet de datum is waarop het besluit was genomen; dat het ingeroepen middel niet gegrond is;

Overwegende dat het derde middel hierop steunt dat het advies van de bij besluit van 16 Februari 1951 ingestelde Prijzencommissie niet is gevraagd; dat bij die commissie, hoewel de inleiding van het besluit zegt dat zij geraadpleegd is, enkel met betrekking tot de marge der kleinhandelsprijzen advies is ingewonnen;

Overwegende dat de Prijzencommissie is ingesteld om de Minister van Economische Zaken en Middenstand van advies te dienen betreffende alle vraagstukken in verband met de levensduurte en betreffende de te volgen prijspolitiek; dat geen enkele bepaling dat advies als vereiste stelt voor de wettelijkheid der ministeriële besluiten krachtens voornoemde besluitwet van 22 Januari 1945 genomen;

Overwegende dat de prijzen voor de groothandel in steenkolen vastgesteld bij het bestreden ministerieel besluit, niet zijn gewijzigd tenzij voor zeven gemeenten, waarvoor dat besluit de regeling voorschrijft die in de Antwerpse agglomeratie bestond; dat de vergissing in de inleiding, waardoor men kan veronderstellen dat het advies van die commissie omtrent al de bepalingen van het besluit is ingewonnen, niet van die aard is dat zij afbreuk doet aan de waarde van het besluit;

Overwegende dat een vierde middel hierop steunt, dat het besluit voor de groothandelaars bijzondere voorwaarden bepaalt wanneer de levering in de Antwerpse agglomeratie geschiedt; dat dit onderscheid tussen de verschillende delen van het Rijk in strijd zou zijn met de gelijkheid der burgers voor de wet;

Overwegende dat bedoelde bepaling de in de Antwerpse agglomeratie geldende regeling gewoon bevestigt, maar die regeling toch op zeven nieuwe gemeenten toepast;

Overwegende dat het treffen van verschillende regelingen niet met artikel 6 der Grondwet strijdig is, wanneer aan alle burgers die in gelijke omstandigheden verkeren gelijke regelen worden opgelegd; dat verzoekers niet beweren dat de bijzondere regeling voor de Antwerpse agglomeratie en voor de andere gemeenten waarop dezelfde regeling werd toegepast, tot doel heeft gehad een gedeelte der bevolking ten nadele van het andere te bevoordelen; dat zij toegeven dat die verschillen het gevolg zijn van een bijzondere in dat gedeelte van het land opgelegd last, maar er aan toevoegen dat het besluit waarbij die last was opgelegd, door de Raad van State is nietig verklaard;

Overwegende dat die nietigverklaring weliswaar een wijziging in het bestreden besluit kan rechtvaardigen, maar niet van die aard is dat het de nietigverklaring ervan tot gevolg heeft;

Overwegende dat een vijfde middel hierop steunt, dat het advies van de Nationale Raad voor steenkolenmijnen niet is ingewonnen;

Overwegende dat artikel 9 der wet van 13 Augustus 1947 bepaalt dat «de Ministers die de economische zaken, 's lands wederuitrusting en energie en brandstof in hun bevoegdheid hebben, de Nationale Raad voor de steenkolenmijnen gehoord, de tarieven van de maximumprijzen van de steenkolen vaststellen»;

Overwegende dat de Minister van Economische Zaken en Middenstand ingevolge die bepaling verplicht zou zijn het advies van de Nationale Raad voor de steenkolenmijnen in te winnen alvorens de steenkolenprijzen bij toepassing van de besluitwet van 22 Januari 1945 vast te stellen, dit is niet alleen de aan de producenten, maar ook de aan de voortverkopers opgelegde prijzen;

Overwegende dat uit het administratief dossier blijkt

dat het advies van de Nationale Raad voor de steenkolenmijnen is ingewonnen in verband met «de marge voor de kleinhandel» in steenkolen; dat de Minister geen wijziging heeft gebracht in de bepalingen die de verkoopprijzen voor de groothandelaars vaststellen, behalve wat betreft de bovenbedoelde zeven gemeenten, waarop de in de Antwerpse agglomeratie geldende regeling is toegepast; dat die wijziging een prijsverhoging behelst; dat de groothandelaars er geen belang bij hebben de nietigverklaring ervan wegens vormgebrek te vorderen;

Overwegende dat een zesde middel hierop steunt, dat het ministerieel besluit, door te lage prijzen te stellen, de steenkolenhandel onmogelijk zou gemaakt hebben, daar het de tussenpersonen verplicht prijzen te vragen welke «die handelaars geen kans geven hun zaak onder normale voorwaarden te exploiteren en het hun onmogelijk maken door het uitoefenen van hun beroep in hun onderhoud te voorzien»; dat de Minister aldus de hem bij de besluitwet van 1945 verleende bevoegdheid te buiten zou zijn gegaan; dat bedoeld besluit, waar het bepaalt dat de Minister mag vaststellen welke maximumprijzen iedere verkoper of tussenpersoon zich mag toeëigenen, hem, tevens voorschrijft een winst te laten bestaan;

Overwegende dat de Minister krachtens artikel 2 der besluitwet van 22 Januari 1945 «hetzij voor het grondgebied van het Koninkrijk, hetzij voor sommige gedeelten ervan de maximumprijzen mag vaststellen voor de op grond van bovenvermeld artikel 1 bedoelde grondstoffen»; dat het volgende lid, krachtens hetwelk hij de maximumwinst mag vaststellen welke iedere verkoper of tussenpersoon zich mag toeëigenen, een procédé aanwijst waarvan de Minister bij het vaststellen der prijzen gebruik mag maken; dat het eerste lid der bepaling is dat de bevoegdheid verleent voor welker absoluut en algemeen karakter de tijdsomstandigheden een verklaring geven; dat die bevoegdheid niet beperkt wordt door het volgende lid dat enkel een modaliteit opgeeft volgens welke de Minister mag handelen; dat de besluitwet van 22 Januari 1945 het bepaalde in de besluitwet van 30 Augustus 1944 overneemt; dat in het verslag aan de Ministerraad, hetwelke de zoëven genoemde besluitwet voorafgaat, wordt vastgesteld dat het, gezien de toestand «die nog moeilijker is dan die van 1940», noodzakelijk is «de economische controle te behouden en deze controle voorlopig tot de hele economische bedrijvigheid uit te breiden»;

Overwegende dat het besluit ook wordt aangevallen wegens machtsafwendig, die zou bewezen zijn door de bekentenis dat met het vaststellen der aan de tussenpersonen opgelegde prijzen niet zou gestreefd zijn naar een regelmatige voedselvoorziening voor de bevolking en naar het voorkomen van ieder speculeren op eetwaren, maar wel naar het bevoordelen van de kolnmijnen en naar het verlenen van financiële hulp aan die mijnen, ten koste van de voortverkopers;

Overwegende dat niet kan betwist worden dat de modaliteiten, waarvan gebruik is gemaakt om de aan de tussenpersonen opgelegde prijzen vast te stellen, tot gevolg hebben gehad de steenkolenproducenten voor het bepalen van hun prijzen over een ruimere marge te laten beschikken en dat in het administratief dossier betreffende het eerste besluit van 1948 van die bedoeling gewag wordt gemaakt; dat de aangenomen regeling sindsdien is gehandhaafd;

Overwegende dat de besluitwet van 22 Januari 1945 niet uitsluitend tot doel heeft gehad de Minister tot vaststelling der prijzen te machtigen met het oog op het bestraffen van de fraude inzake voedselvoorziening;

dat de titel der besluitwet er de juiste draagwijdte niet van aangeeft; dat die besluitwet, zoals hierboven gezegd, het bepaalde in de besluitwet van 30 Augustus 1944, voorafgegaan door voornoemd verslag aan de Ministerraad, heeft overgenomen;

Overwegende dat de Minister gemachtigd is tot het nemen van maatregelen om het economisch leven te beïnvloeden en om die economische activiteit te bevorderen welke naar zijn oordeel het algemeen welzijn het beste dient; dat het geen zaak van de Raad van State is, zijn oordeel in de plaats van dat der administratieve overheid te stellen, noch wat betreft de keuze van bedoelde activiteit, noch wat betreft de gebruikte middelen, indien ten minste niet betwist kan worden dat de Minister geen particulier belang, waarvan hij weet dat het met het algemeen belang strijdig is, heeft willen bevoordelen; dat verzoekers dus niet bewijzen, dat de Minister zijn macht zou te buiten gegaan zijn; dat in de aangevoerde bedoeling geen machtsafwendings is gelegen;

Besluit :

Artikel 1. — De verzoeken worden verworpen.

Artikel 2. — De kosten, bepaald op 600 frank, zijn ten laste van verzoekers.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer — 9 Juni 1952.

Voorzitter : M. Van Winckel.

Raadsheren : M.M. Van Malleghem en De Vreese.

O. M. : M. Matthijs, subst. Procureur-Generaal.

Advocaten : Mrs Van de Vijver en Van Isacker.

1. Hoger beroep (in burgerlijke zaken). — **Berusting.** — Betaling van de gerechtskosten, waarin de verlezende partij in eerste aanleg is veroordeeld, moet niet noodzakelijk en steeds geacht worden berusting te zijn in het vonnis.
2. Minderjarigheid. — Door minderjarige aangegane overeenkomst is niet nietig op grond van het enkele feit der minderjarigheid; voor haar vernietigbaarheid is daarenboven benadeling van de minderjarige vereist.
1. De appellant moet in het onderhavig geval niet geacht worden in het bestreden vonnis te hebben berust doordat hij alvorens hoger beroep in te stellen de gerechtskosten heeft betaald, waarin hij door de eerste rechter veroordeeld was. Deze betaling werd inderdaad gedaan door de echtgenote van appellant, handelend buiten de normale perken van hare huishoudelijke macht en onder onmiddellijke bedreiging met een beslag van tenuitvoerlegging op de meubelen; er kan dus geen sprake zijn van een spontane daad, waaruit de ondubbelzinnige wil zou moeten worden afgeleid om in het gewezen vonnis te berusten.
2. Een door een minderjarige aangegane overeenkomst is niet nietig door het enkele feit, dat zij door een niet geëmancipeerde minderjarige werd aangegaan, maar krachtens artikel 1305 B.W. enkel vernietigbaar in de mate, waarin de minderjarige erdoor benadeeld werd en met dien verstande, dat hij gehouden is zover hij daardoor gebaat is.

H. t/ C. Arthur en Juul.

I. — Wat betreft de ontvankelijkheid van het oorspronkelijk hoger beroep :

Overwegende dat de geïntimeerden vruchteloos opwerpen dat appellant in het bestreden vonnis heeft berust, daar hij, alvorens hoger beroep in te stellen, de gerechtskosten betaalde, waartoe hij door de eerste rechter werd veroordeeld;

Overwegende inderdaad dat deze betaling gedaan werd door de echtgenote van appellant, handelende buiten de perken van haar normale huishoudelijke bevoegdheid, onder de onmiddellijk bedreiging van een beslag van tenuitvoerlegging op de meubelen; dat er dus hier geen sprake kan zijn van een spontane daad, waaruit de ondubbelzinnige wil zou dienen te worden afgeleid om in de gewezen beslissing te berusten;

Overwegende dat het hoger beroep ingesteld werd binnen de wettelijke termijn tegen een vonnis, gewezen in eerste aanleg; dat het derhalve ontvankelijk moet worden verklaard;

II. — Over de gegrondheid van het hoger beroep :

Overwegende dat de oorspronkelijke eis, ingesteld door appellant, strekte tot de solidaire veroordeling van de twee geïntimeerden tot betaling 1° van 50.000 frank, zijnde het verschuldigd saldo krachtens de tussen appellant en de tweede geïntimeerde op 22 Januari 1948 gesloten overeenkomst, betreffende het aanleren door H. aan Juul C. van het looien en verven van pelsvellen, en 2° ener schadeloosstelling, groot 100.000 frank, wegens een beweerde ontfutseling door tweede geïntimeerde van aan appellant toebehorende fabricatiegeheimen;

Overwegende dat, hoewel de eerste geïntimeerde, vader C., voor rekening en ter ontlasting van zijn zoon aan appellant reeds 50.000 frank betaalde voor de gegeven lessen, uit de bestanddelen der zaak niet kan worden afgeleid, dat hij ten opzichte van appellant een persoonlijke verbintenis zou hebben aangegaan; dat het integendeel gebleken is, dat hij geweigerd heeft het leercontract mede te ondertekenen;

Overwegende dat, wat betreft het eerste deel van de eis, de eerste rechter dienvolgens oordeelkundig de afwezigheid van enige rechtsband tussen appellant en eerste geïntimeerde heeft vastgesteld en hieruit heeft afgeleid, dat zowel de eis, gericht tegen Arthur C. (vader), als diens wedereis, strekkende tot nietigverklaring van voormelde overeenkomst dd. 22 Januari 1948, niet ontvankelijk waren; dat trouwens Arthur C. in de afwijzing van zijn wedereis berust;

Overwegende dat, wat betreft de vordering tot schadevergoeding, deze ten aanzien van eerste geïntimeerde blijkbaar van iedere grond is ontbloeit, vermits appellant de beweerde ontfutseling van fabricatiegeheimen enkel en alleen ten laste legt van tweede geïntimeerde;

Overwegende dat de eerste rechter deze vordering terecht als ongegrond heeft verworpen ook ten aanzien van Jul C. (zoon), tweede geïntimeerde;

dat appellant immers de beweerde ontfutseling niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen;

III. — Wat betreft de eis tot betaling van 50.000 frank ingevolge de overeenkomst met de tweede geïntimeerde en de door deze laatste ingestelde wedereis, strekkende tot nietigverklaring van deze overeenkomst op grond dat hij minderjarig was bij het aangaan daarvan :

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig heeft vastgesteld, dat bedoelde overeenkomst niet nietig is door het louter feit dat zij door een niet ontvoogde minderjarige aangegaan werd, maar enkel vernietigbaar krachtens artikel 1305 van het Burgerlijk

Wetboek, in de mate waarin de minderjarige er door benadeeld werd en met dien verstande dat hij gehouden is in zoverre hij daardoor gebaat is;

Overwegende dat in casu de door de tweede geïntimeerde ondergane benadeling billijk door het bestreden vonnis werd begroot op de som, welke nog te betalen bleef, terwijl de door appellant geleverde prestatie en tevens de verrijking van de minderjarige geschat werden op het reeds betaald bedrag groot 50.000 frank;

dat dus terecht de op 22 Januari 1948 door tweede geïntimeerde aangegane verbintenis tot beloop van de nog te betalen 50.000 frank werd nietig verklaard, de eis van appellant tot betaling van dit saldo en de wedereis van tweede geïntimeerde tot teruggave van het reeds gekwetene, gevolglijk als ongegrond dient te worden afgewezen en appellant in de kosten veroordeeld;

Overwegende dat uit bovenstaande beschouwingen blijkt dat zowel het oorspronkelijk als het incidenteel hoger beroep ongegrond zijn;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; alle verdere of strijdige conclusiën van de hand wijzende, gehoord de heer substituut procureur-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies;

Verklaart het oorspronkelijk en het incidenteel hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis.

Verwijst appellant in de op het hoger beroep gevallen kosten.

NOOT: Naar Nederlands recht zijn de verbintenissen door minderjarige (of onder curatele gestelde) personen aangegaan vernietigbaar op de enkele grond der minderjarigheid (of der curatele) (artikel 1482 Nederl. B. W.). Al hetgeen aan de onbekwame ten gevolge der verbintenis is uitgekeerd of betaald, kan echter slechts worden teruggevorderd, voor zover het nog onder de onbekwame berust, of mocht blijken, dat deze door het uitgekeerde of betaalde werkelijk is gebaat of dat het genotene te zijnen nutte is aangewend of gestrekt heeft (artikel 1487 Nederl. B. W.).

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUGGE

2e Kamer. — 10 Juni 1952.

Voorzitter: M. Blondeel.

Referendaris: M. Kesteloot.

Advocaten: Vincentelli (Antwerpen), Ancot, Meuleman, Schramme en Dassel (Brussel).

Onherroepelijk documentair krediet. — Bestaat uit drie rechtsbanden. — De verkoper-begunstigde oefent tegen de bankier een rechtstreeks recht uit, dat onafhankelijk is van de rechtsband tussen verkoper en koper. — Niet op de facturen vereiste vermelding. — Een overdraagbaar krediet is tot in het oneindige voor overdracht vatbaar.

De gevolgen van de kredietopening worden door de wet niet geregeld: zij worden in de eerste plaats beheerst door de overeenkomst van partijen, aanvullend door de bankgebruiken en de algemene rechtsbeginselen.

Het bevestigd onherroepelijk krediet vormt een

economisch geheel, waarin drie personen deel nemen: de ordergever, de bankier en de begunstigde.

Het omvat drie rechtsbanden: 1° een rechtsband tussen begunstigde-verkoper en ordergever-koper als gevolg van de tussen hen gesloten koopovereenkomst; 2° een rechtsband tussen bankier en ordergever als gevolg van de door de koper aan de bankier gegeven order om een krediet te openen ten gunste van de verkoper; 3° een rechtsband tussen de bankier en begunstigde.

Deze drie rechtsbanden, alhoewel deel uitmakend van één economisch geheel, zijn volkomen onderscheiden; de koopovereenkomst tussen begunstigde en ordergever is slechts de economische reden van de verrichting en oefent geen invloed uit op de twee andere rechtsbanden. Wanneer het onherroepelijk krediet eenmaal door de bankier geopend is, is het onafhankelijk van de handelingen van de ordergever; de bankier heeft niets te maken zomin met de voorwaarden als met de wijze van uitvoering van de koopovereenkomst. De verkoper-begunstigde heeft een onmiddellijk recht tegen de bankier en deze is verplicht tot betaling op enkel vertoon der bedongen documenten, welke ook de verschillen mogen zijn, die tussen verkoper en koper kunnen rijzen, zelfs wanneer de verkoopovereenkomst ontbonden wordt tegen de verkoper.

Al moeten volgens de voorwaarden der kredietopening de af te geven documenten een gezonde, loyale en verhandelbare waar betreffen, behoeven de facturen zelf niet te vermelden, dat de waar gezond, lokaal en verhandelbaar is.

Een overdraagbaar krediet is tot in het oneindige voor overdracht vatbaar.

Weliswaar bepaalt artikel 49 van de door de Internationale Handelskamer in 1951 opgemaakte « Règles et usances uniformes relatives aux crédits documentaires », dat een overdraagbaar documentair krediet slechts éénmaal aan een door de begunstigde aangewezen derde kan overgedragen worden. Wanneer echter de ordergever bedingt, dat het te openen krediet aan een derde overdraagbaar is, geeft hij daarmee te kennen, dat zijn vertrouwen zodanig is, dat het hem onverschillig is ten voordele van wie het krediet per slot van rekening verwezenlijkt wordt. Ten aanzien van een overdraagbaar onherroepelijk krediet is de persoon van de opeenvolgende begunstigten onverschillig en kan de overdracht dan ook geldig tot in het oneindige geschieden.

Fiorani Dante & Fratelli t/ Crédit général Brugeois en N.V. Envel.

Aangezien de hoofdvordering strekt om hoofdverweerster te horen veroordelen aan hoofdaanlegster te betalen de som van 1.038.853,42 fr., bedrag van verscheidene kredietopeningen, te verhogen met de verwijlinteressen vanaf de vervaldag van elke kredietopening; daarbij de som van 100.000 fr. bij wijze van schadevergoeding;

Aangezien de vordering, ingeleid bij exploit van 19 Mei 1952 om te horen zeggen voor recht dat verzoekster, N.V. Envel, ontvankelijk en gegrond is om tussen te komen in het geding hangende tussen hoofdaanlegster en hoofdverweerster; hoofdaanlegster noch ontvankelijk noch gegrond in haar vordering te horen verklaren;

Aangezien hoofdverweerster op order van aanlegster in tussenkomst, toen genaamd: N.V. Transvins, ten gunste van de vennootschap « Vinicola Veneta » een

krediet van 2.000.000 fr. opende, onherroepelijk, bevestigd, overzendbaar, deelbaar en overdraagbaar, tegen afgifte van in geval van verzending per spoor de hiernavolgende documenten: handelsfactuur in dubbel exemplaar; dubbel van vrachtbrief, afgestempeld door het Italiaans station van vertrek en de melding dragende «Franco Frontière Modane»; dit alles betreffende een verzending van ongeveer 500 ton rode en witte wijn van Italië, titrerend 12°, tegen de prijs van 0,32 B. fr. voor de aanvullende graad, gezonde, loyale en verhandelbare waar; gedeeltelijke verzendingen toegelaten;

Aangezien dit onherroepelijk krediet, onder nummer 318/119, overgedragen werd aan Quaglieri Ferdinando; dat, bij schrijven van 12, 20 en 22 December 1951 hoofdverweerster door tussenkomst van de bank «Credito Italiano» aan hoofdaanlegster liet weten dat voornoemde Quaglieri aan haar afgestaan had de sommen van 258.158,70 fr., 622.989,94 fr. en 157.704,80 frank te gelden op voormeld krediet;

dat zij in uitvoering van de voorwaarden van dit krediet onherroepelijk op bepaalde datums aan voornoemde bank «Credito Italiano» voor rekening van hoofdaanlegster de voormelde sommen zou betalen;

Aangezien, bij schrijven van 4 April 1952, hoofdverweerster aan voornoemde bank «Credito Italiano» liet weten, dat zij ten gevolge van een verzet, haar door deurwaarder ten verzoeken van aanlegster in tussenkomst betekend, verplicht was de eerst voormelde som van 258.158,70 fr. te blokkeren tot dat een rechterlijke beslissing zou vallen; dat zij vervolgens dezelfde beslissing nam voor de verdere sommen, die deel uitmaakten van het voormelde overgedragen krediet;

Aangezien aanlegster in tussenkomst aanvoert, dat de vennootschap «Vinicola Veneta», begunstigde-verkoper, geen gezonde, loyale en verhandelbare koopwaar verzonden heeft; dat ten gevolge daarvan het onherroepelijk krediet, hetwelk op haar order ten gunste van voornoemde vennootschap «Vinicola Veneta» geopend werd, niet mag uitgevoerd worden; dat trouwens, daar een onherroepelijk documentair krediet slechts éénmaal overdraagbaar is, de overdracht in het onderhavig geval van voornoemde Quaglieri op hoofdaanlegster nietig is; dat eindelijk de verkoop van wijn, die aanleiding gaf tot de betwiste kredietopening, slechts een bedrieglijk middel was om talrijke miljoenen Belgische franken onwettelijk naar Italië over te brengen;

Aangezien de regelen en de gevolgen van de kredietopening door de wet niet bepaald worden; dat dan ook voor dergelijke overeenkomst de bankgebruiken naast de algemene rechtsbeginselen een rechtsbron uitmaken; dat deze gebruiken echter slechts aanvullend zijn ten aanzien van de overeenkomst die de wil van de partijen uitdrukt;

Aangezien het bevestigd onherroepelijk krediet een economisch geheel vormt, waaraan drie personen: de ordergever, de bankier en de begunstigde deel nemen; dat een eerste tweezijdige rechtsband, ten gronde van dit economisch geheel tussen begunstigde-verkoper en order-gever-koper, bestaat als gevolg van de overeenkomst van verkoop, die zij sluiten; dat een tweede tweezijdige rechtsband tussen bankier en order-gever ontstaat ten gevolge van het order, door de koper aan de bankier gegeven om een krediet te openen ten gunste van de verkoper; dat deze tweede rechtsband aanleiding geeft tot een derde eenzijdige rechtsband als gevolg van het onherroepelijk krediet door de bankier ten bate van de begunstigde gevestigd;

Aangezien deze drie rechtsbanden, alhoewel deel uitmakende van één economisch geheel, volkomen onder-

scheiden zijn; dat de verkoopovereenkomst tussen begunstigde en order-gever slechts de economische reden is van de verrichting en geen invloed uitoefent op de twee andere rechtsbanden (A. Dieryck, Les ouvertures de crédit, nrs 264 en vlg.) dat, eens door de bankier geopend, het onherroepelijk krediet aan de handeling van de order-gever ontsnapt en zowel de voorwaarden als de wijze van uitvoering van de verkoopovereenkomst, die de opening van het krediet verwekt, aan de bankier vreemd moeten blijven; dat de verkoper-begunstigde rechtstreeks ten laste van de bankier een recht uitoefent, en deze laatste, welk ook de geschillen mogen zijn, die tussen verkoper en koper kunnen rijzen, zelfs dan wanneer de verkoop ontbonden wordt ten ongelijke van de verkoper, gehouden is te betalen op enkel vertoon der bepaalde documenten (R. Bellot, Le Crédit documentaire, nrs 535 en vlg.);

Aangezien weliswaar aanlegster in tussenkomst opwerpt dat de facturen, welke volgens de voorwaarden van de kredietopening moesten afgegeven worden, niet de vermelding behelzen dat de verkochte waar gezond, lokaal en verhandelbaar is; zodat in het onderhavig geval de bankier het betwiste krediet op onvoldoende documenten zou geopend hebben;

Maar aangezien het niet is omdat volgens de voorwaarden van de kredietopening de af te geven documenten een gezonde, loyale en verhandelbare 500 ton rode en witte Italiaanse wijn van zoveel graden moeten betreffen, dat de facturen zelf de vermelding moeten behelzen dat de geleverde wijn gezond, lokaal en verhandelbaar is; dat dergelijke vermelding nooit op een factuur voorkomt om de goede reden, dat een koopwaar steeds als gezond, lokaal en verhandelbaar verkocht wordt en men zich niet kan indenken, dat een verkoper het tegenovergestelde op zijn facturen zou verklaren;

Dat aldus vaststaat, dat hoofdverweerster het betwist krediet op voldoende documenten opende;

Aangezien, zoals hoger verklaard, het onherroepelijk krediet, dat hoofdverweerster aan de vennootschap «Vinicola Veneta» opende, een overdraagbaar krediet is; dat ten gevolge van de tweede voormelde opwerping, door aanlegster in tussenkomst gedaan; de vraag zich voordoet of het betwiste krediet éénmaal of integendeel in het oneindige overdraagbaar is; dat in het onderhavig geval het betwiste krediet ten gevolge van een tweede overdracht aan hoofdaanlegster bevestigd werd;

Aangezien volgens een algemene rechtsregel alle verbintenissen in het oneindige overdraagbaar zijn; dat nochtans volgens artikel 49 van de door de Internationale Handelskamer in 1951 opgestelde «Règles et usances uniformes relatives aux crédits documentaires» een overdraagbaar documentair krediet slechts éénmaal aan een door de begunstigde aangewezen derde kan overgedragen worden;

Aangezien niet betwistbaar is, dat het «intuitus personae» aan het documentair krediet verbonden is; dat het om reden is van het vertrouwen dat de koper in zijn verkoper stelt, dat de eerste order geeft tot kredietopening ten gunste van de tweede;

Aangezien echter, wanneer ten gevolge van dit vertrouwen de order-gever bedingt dat het te openen krediet aan een derde buiten de drie aan de economische verrichting deelnemende personen, overdraagbaar is, hij meteen te kennen geeft, dat dit vertrouwen zodanig is dat het hem onverschillig is ten voordele van wie eindelijk het krediet verwezenlijkt wordt; dat, ten aanzien van een overdraagbaar onherroepelijk krediet, de persoon van de opvolgende begunstigten onverschillig is en de overdracht dan ook geldig «in

infinitem» gebeurt (P. Marais, Les ouvertures en banques de crédits confirmés et non confirmés, nr 41; contra: A. Dieryck, op. cit. nr 270);

Aangezien, in elk geval de gebruiken, spruitende uit voormeld art. 49 van de «Règles et usances uniformes relatives aux crédits documentaires», slechts, zoals hoger verklaard, een aanvullende rechtsbron uitmaken; dat de overeenkomst de wet vormt voor de partijen;

Aangezien in het onderhavig geval de bankier, hoofdverweerster, rechtstreeks aan hoofdaanlegster-begunstigde ingevolge een tweede overdracht, bevestigde dat zij haar onherroepelijk het betwist krediet opende; dat hoofdaanlegster aldus rechtstreeks een schuldvordering verwierf ten laste van hoofdverweerster, waarbij het onverschillig is in welke voorwaarden aanlegster in tussenkomst aan deze laatste order gaf, dat trouwens niet uitgesloten is — de medege-deelde stukken verstrekken dienaangaande geen inlichting — dat aanlegster in feite uitdrukkelijk een «in infinitum» overdraagbaar krediet bedong; dat zekere voorgaande handelingen laten vermoeden dat de overdraagbaarheid «in infinitum» aan de wil van aanlegster in tussenkomst beantwoordt;

Aangezien eindelijk het begrip «Fraus omnia corrumpit» geen toepassing vindt ten deze; dat zelfs in de veronderstelling dat de vennootschap «Vinicola Veneta» bedrieglijk aan aanlegster in tussenkomst verkocht, dit bedrog geen invloed kan uitoefenen op de rechten van hoofdaanlegster, van wie niet beweerd wordt dat zij aan dit bedrog medeplichtig is; dat hoofdaanlegster een derde is te goeder trouw, houdster van een, haar regelmatig overgedragen kredietbrief en die de documenten voorlegt (A. Dieryck, op. cit. nr 267);

Aangezien de hoofdvordering aldus gegrond is in zover zij strekt tot betaling der som van 1.038.850,42 frank, totaal bedrag van de door hoofdverweerster aan hoofdaanlegster geopende kredieten;

Aangezien bij besluiten van 3 Juni 1952, op zegel, hoofdaanlegster de voorlopige betaling vordert in uitvoering van de voormelde geopende kredieten van de som van 50.000 fr. met de rechterlijke intresten en de kosten van het geding; dat zij vraagt het overige gedeelte van de eis te verwijzen naar de algemene rol om achteraf, zoals het hoort, gepleit en gevonnist te worden;

Aangezien aldus ook de vordering tot tussenkomst ontvankelijk, doch niet gegrond voorkomt;

Aangezien verder aanlegster in tussenkomst niet, zoals hoofdaanlegster beweert, met kwade trouw is opgetreden; dat zij niet het buitengerechtelijk exploit van verzet en herroeping van de kredietopening ter kennis van de bank «Credito Italiano» heeft gebracht; dat de wijze, waarop zij de machtiging tot inbeslagname door de heer Voorzitter der Rechtbank van Eersten Aanleg te Brussel heeft uitgelegd, geen kwade bedoeling aanduidt; dat de spoed, waarmede zij opgetreden is, bewijst dat zij geen afleidende bedoeling heeft gehad;

Dat bijgevolg de wedereis van hoofdaanlegster, strekkende tot betaling van de som van 250.000 fr. als schadevergoeding, niet gegrond is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, wijzende op tegenspraak; alle verdere en strijdige besluiten verwerpende;

Veroordeelt hoofdverweerster om aan hoofdaanlegster voorlopig te betalen de som van vijftig duizend frank, te verhogen met de rechterlijke intresten.

Verklaart aanlegster in tussenkomst ontvankelijk,

doch niet gegrond in haar vordering. Wijst haar ervan af.

Verklaart hoofdaanlegster niet gegrond in haar tegenvordering tegen aanlegster in tussenkomst. Wijst haar ervan af.

Verwijst de hoofdvordering voor het overige gedeelte van de eis, naar de algemene rol om achteraf, zoals het zal horen, besloten en gevonnist te worden. Veroordeelt hoofdverweerster tot de kosten van het geding tot heden verbonden aan de hoofdeis;

Veroordeelt aanlegster in tussenkomst tot de kosten verbonden aan de eis tot vrijwillige tussenkomst;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

BIBLIOGRAPHIE

Dr C. KETELAER :

De Staatsinrichting van België. — Aanvulling van de vierde druk.

Het Belgisch Gemeenterecht. — Aanvulling van de vijfde druk. — Antwerpen. N. V. Standaard-Boekhandel, 1952. 124 p.

Gemeenteraadsverkiezingen. — 8e druk. — Lier, N.V. J. Van In & Co, 1952. 96 p.

Gemeentekieswet. — N.V. J. Van In & Co, Lier. 50 p.

Het gemeentelijk beheer. — 3e bijgewerkte druk. — S.V. Arbeiderspers, Brussel. 191 p.

Een van de meest vereerde voorlopers van onze Vlaamse rechtsliteratuur was Karel Brants, wiens werken over het Belgisch grondwettelijk recht en het gemeenterecht mede van de eerste uitgebreide handboeken waren die op dit gebied in het Nederlands verschenen.

Het boek van Brants «De Staatsinrichting van België» beleefde reeds een vierde druk in 1947, terwijl zijn werk over «Het Belgisch Gemeenterecht» in hetzelfde jaar reeds een vijfde druk kende. Spijts deze vlug achter elkaar volgende edities is de productie van de wetgeving op het gebied van het administratief recht zou uitvoerig dat deze uitgaven van 1947 thans opnieuw verouderd zijn. De heer C. Ketelaer, aan wie wij reeds zulke belangrijke Nederlandse werken op het gebied van het Belgisch administratief recht danken, heeft plichtevol de lastige taak vervuld de beide grote werken van Brants aan te passen aan de staat van de wetgeving van deze dag. Hij liet onlangs een aanvulling verschijnen van de vierde druk der «Staatsinrichting van België», terwijl thans een aanvulling verschenen is van de vijfde druk van «Het Belgisch Gemeenterecht».

Wanneer de eerst genoemde aanvulling slechts een beknopte brochure is, is de aanvulling van het Gemeenterecht een heel boekdeel van 124 bladzijden. In beide publicaties wordt nummer voor nummer de laatste editie van het werk van Brants aangevuld met de nieuwere wetgeving, zodat thans de beide werken volledig op de hoogte zijn tot op deze dag.

Van groot belang is de vermelding in het werk over het gemeenterecht van de rechtspraak van de Raad van State bij elk van de behandelde problemen. De administratieve omzendbrieven zijn ook uitvoerig vermeld geworden en door deze aanvullingen blijven de beide werken van Karel Brants, die reeds in hun vorige edities door de heer Ketelaer werden bijgewerkt, een voortreffelijke en uiterst bruikbare synthese van ons staatsrecht en gemeenterecht.

Ter gelegenheid van de onlangs gehouden gemeenteraadsverkiezingen had de heer Ketelaer eveneens de achtste druk bezorgd van de praktische handleiding, die destijds door Karel Brants werd uitgegeven, en ook de samengeordende teksten van de gemeentekieswet met de aanvulling ervan werden opnieuw gepubliceerd.

Eindelijk heeft de heer Ketelaer nog de derde bijgewerkte druk bezorgd van het werk over « Het gemeentelijk beheer », dat uitgegeven werd door het Algemeen Christelijk Werkersverbond, en dat hoofdzakelijk een handleiding wil zijn voor de gemeenteraadsleden, doch dat een uitstekende samenvatting geeft van alle problemen die het gemeentelijk beheer aanbelangen.

De heer Ketelaer verdient voor zijn rusteloze activiteit op het gebied van het Belgisch administratief recht de oprechte dank van de Vlaamse juristenwereld.

R. V.

LOUIS FREDERICQ: Traité de droit commercial belge. t. IX. Banque et opérations de banque. Le chèque. - Met de medewerking van Raoul Debacker voor het deel betreffende de handelseffecten. — Gent, Editions Fechey, 1952.

In een voorgaande recensie mochten wij de nadruk leggen op de bijzondere verdiensten van de eerste acht boekdelen van het meesterwerk van Professor Louis Fredericq: helderheid van het exposé, eenvoud van de gebruikte taal, veelzijdigheid van de behandelde stof, oorspronkelijkheid van de verstrekte oplossingen, hoogstaande wetenschappelijke waarde...

Deze verdiensten, en andere nog, komen ook ten overvloede tot uiting in het pas verschenen deel.

Dit negende deel van nagenoeg 575 blz. behandelt een reeks onderwerpen die niet zo lang geleden buiten het handelsrecht werden gelaten en waarover aldus, behalve het werk van dezelfde auteur: « Le statut légal des Banques et des Bourses », weinig of geen standaardwerken werden gepubliceerd.

Het is dus op bepaalde plaatsen baanbrekend werk dat door Prof. Fredericq te dier gelegen verwezenlijkt wordt.

Zijn uiteenzettingen over de werking en de juridische structuur van de Nationale Bank waarbij de recente hervorming van 1948 behandeld wordt, alsmede zijn beschouwingen over de invloed van de muntschommelingen op privaatrechtelijk gebied, tonen duidelijk aan hoezeer de auteur aan zijn werk het karakter van een volledig en nauwgezet handelsrechtelijk tractaat wenst te geven.

De studie van het *private bankwezen* wordt in het pas verschenen werk aangevuld door de allerlaatste aanwijzingen van de wet, de doctrine en de rechtspraak. Bijzonder nuttig op dit gebied zijn de aanduidingen betreffende de verantwoordelijkheid van de bankier en de natuur van zijn verbintenissen.

Alle *bankverrichtingen* worden verder één voor één zorgvuldig onderzocht. De loutere opgave van de onder deze rubriek behandelde onderwerpen: Deposito rekeningen, creditopeningen, gedocumenteerd credit, onwederroepelijk credit, creditbrief, enz., bewijst op zichzelf hoezeer de auteur in voeling blijft met de meest recente aspecten van het modern economisch leven.

De twist omtrent de juridische structuur van de *rekening-courant* zou in dit verband natuurlijk niet onbesproken blijven. Op een meesterlijke wijze toont

Prof. Fredericq achtereenvolgens de verdiensten en de gebreken aan van de klassieke « novatie-theorie » en van de jongere « compensatie-theorie ». Indien hij zich nog steeds aangetrokken voelt door de klassieke theorie, gegrondvest op novatie en ondeelbaarheid, dan is dit onder een zeer genuanceerde vorm, waarbij rekening wordt gehouden met de laatste aanwijzingen zowel van de Franse als van de Belgische rechtspraak.

Voor het *tweede deel* van het werk deed de schrijver beroep op de medewerking van M. Raoul Debacker, adjunct-referendaris bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel, die door zijn veelzijdige publicaties, o.m. in de *Jurisprudence Commerciale de Bruxelles*, een welverdiende faam verworven heeft in de handelsrechtelijke wereld.

Oorspronkelijk was het de bedoeling dat naast de *check* ook de wisselbrief in hetzelfde deel zou behandeld worden. De vertraging die het wetsontwerp betreffende het invoeren van de eenvormige wet van Genève, in de Kamers onderging, alsmede de uitgestrektheid van de reeds behandelde stof, deed de auteurs afzien van hun oorspronkelijk inzicht. Een tiende en laatste deel komt van de pers zodra de eenvormige wet gestemd wordt. Vermoedelijk wordt het laatste deel ook besloten door algemene tafels die het raadplegen van het werk ten zeerste zullen vergemakkelijken.

Voor de *check* deed zich trouwens op wetgevend gebied dezelfde moeilijkheid voor als voor de wissel. De eenvormige wet op de check van 7 Juni 1930 werd reeds door de Senaat goedgekeurd op 21 Februari 1951. Het wetsontwerp is thans overgelegd aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Om echter aan dit euvel te verhelpen, hebben de auteurs, naast de commentaar van de bestaande wet, ook een korte uiteenzetting gevoegd van de wijzigingen die uit de eenvormige wet mochten spruiten. Op die wijze is ook dit onderdeel van het pas verschenen boek van blijvende betekenis voor de handelsrechtelijke wetenschap.

De weelde en de regelmaat waarmee het prachtig werk van Prof. Fredericq zich ontplooit, verwekken de bewondering, niet alleen hier te lande maar ook in het buitenland.

J. L.

BALIELEVEN

PLECHTIGE OPENINGSZITTING VAN DE VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT

op 15 November 1952

De openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent, welke plaats had op Zaterdag 15 November l.l., mag schitterend geslaagd genoemd worden.

De vergadering in de Assisenzaal van het Gerechtshof, voorgezeten door Mr A. Dua, voorzitter van de Vlaamse Conferentie, werd bijgewoond door de heer Lagae, Minister van Justitie, de heer Stafhouder De Bie, de heer Van Winckel, eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Gent, en door talrijke hoogwaardigheidsbekleders en magistraten, alsmede door afgevaardigden van de Nederlandse en Belgische zusterconferenties. De heer Deken van de Orde der Advoca-

caten bij de Hoge Raad der Nederlanden was tegenwoordig door Mr Scholten, der Balie van 's-Gravenhage.

De Voorzitter, Mr Dua, hield een inleidende rede, waarin hij gewag maakte van de doelstellingen van de Vlaamse Conferentie en terugblkte op haar zo belangrijke vroegere activiteit. Hij vroeg zich dan af welk de verdere rol was die door de Vlaamse beweging diende vervuld te worden en gaf hierbij zeer interessante en persoonlijke meningen ter overweging.

Hij gaf dan het woord aan Mr Willy Delva, die de openingsrede uitsprak en die als onderwerp gekozen had «Naar een nieuw huwelijksvermogensrecht?». Mr Delva is een voortreffelijk specialist op dit gebied. Hij heeft zopas aangaande dit vraagstuk een belangrijke universitaire thesis gepubliceerd, waarvoor hem de graad verleend werd van agregaat van het hoger onderwijs.

De rede van Mr Delva muntte uit door zakelijkheid en uitgebreide documentatie, terwijl hij er toch in slaagde deze droge stof op uiterst boeiende wijze voor te stellen. Zijn rede werd zeer warm toegejuicht. Onze lezers zullen er de tekst van vinden in het tegenwoordig nummer van het Rechtskundig Weekblad, waarin ook de tekst wordt afgedrukt van de rede van Mr Dua.

Daarna kwam de heer Stafhouder L. De Bie aan het woord, die zijn mening te kennen gaf over de openingsrede en de spreker van harte gelukwensde, waarna hij nog enkele diepgevoelde woorden richtte tot de jongere confraters die zopas bij de Balie werden ingeschreven. De uitmuntende bedenkingen, die hij in het midden bracht over de rol van de advocaat en de kiesheid die hij steeds in acht moet nemen, zullen de lezers ook in tegenwoordig nummer terugvinden.

Na een allervriendelijkste receptie, aangeboden door het bestuur der Conferentie in een der lokalen van het Gerechtshof, had 's avonds in het restaurant «Le Rocher de Cancale» het traditioneel banket plaats, waaraan de heer Minister van Justitie wel heeft willen deelnemen. De stemming was er uiterst gezellig en de vele interessante tafelredevoeringen werden met de grootste aandacht beluisterd en oogstten een verdiend applaus.

Een zeer geslaagde dag voor de Vlaamse Conferentie te Gent.

ERRATUM

Nr 9 — 16 November 1952 :

In de rede van Mr Karel Van Baarle, Voorzitter van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen, zijn de volgende zetfouten geslopen :

Kolom 356, alinéa 6, eerste regel :

Het is... moet zijn : Het was...

Kolom 360, vijfde regel :

Wijze wereld... moet zijn : Wijde wereld...

Tiende laatste regel :

Betreurden samen... moet zijn : samen betreunden...

In de aanspraak tot de heer Voorzitter der Rechtbank te Antwerpen is een zin weggevallen en deze aanspraak dient gelezen te worden als volgt :

«Mijnheer de Voorzitter bij de Rechtbank te Antwerpen,

Het zal de laatste maal zijn dat U ons de gastvrije toegang tot deze zaal verleent voor onze openingszitting.

Nadat U onafgebroken in deze rechtbank hebt gezeteld, waarvan U sinds 1950 het voorzitterschap waarneemt, zult U binnen enkele maanden de ouderdomsgrenzen bereiken, die U wettelijk verplicht — zoals men dat noemt — op rust te gaan.

Wij betreuren dat ten zeerste.

U vermoedt zeker met welke lichtvaardigheid elke rechtsonderhorige die zijn proces verloren heeft, zijn rechter beoordeelt. Maar U kunt zeker niet vermoeden hoe een advocaat zijn rechter beoordeelt.

Laat ik U dan eenvoudig dit zeggen : wij hadden vertrouwen in uw kennis, wij hadden bewondering voor uw doorzicht en wij hadden eerbied voor uw uitspraak.

Uw vertrek uit de magistratuur zal een moeilijk te vullen leemte nalaten.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België, nr 8 :

Prof. Dr E. Van Bogaert : De verwezenlijking der persvrijheid in het Volkenrecht. — Mr Guy Van den Berghe : Het beroepsgeheim van de geneesheer volgens het Franse recht. — Mr R. Van Lennep : De inleiding van het geding.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, nr 2 van October 1952 :

Inkomstenbelasting. — Taxes met inkomstenbelasting gelijkgesteld.

Nederlands Juristenblad, afl. 39 van 15 November 1952 :

Prof. Mr Ch. Petit : Herziening van kinderecht en algemene lijnen van rechtsontwikkeling. — Mr P. Stoffels : President Raad van Justitie Nieuw-Guinea. — Dr G. Czapski : Aandelen in naamloze vennootschappen, die in de V.S. in beslag genomen zijn. — Mr H. Fortuin : De competentie der Rijnvaartgerechten.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie, nr 4269 van Zaterdag 15 November 1952 :

Mr J. C. M. Leyten : De erkenning van natuurlijke kinderen in strijd met de waarheid en het nieuwe kinderrecht van 10 Juli 1947 (II, slot). — Prof. H. J. Doedens : Pay-as-you-go (I). — Mr K. N. Korteweg : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Zakenrecht (II).

Journal des Tribunaux, nr 3956 de 16 novembre 1952 :

Maurice de Laet : Le médecin devant trois problèmes de déontologie. — Jurisprudence.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation, 39e cahier de 13 novembre 1952 :

M. Joseph Hamel : Les formules nouvelles de financement par appel au public. — M. Jean Copper-Royer : L'opposition au liquidateur d'une société de capitalisation, par un souscripteur d'actions, du dol des démarcheurs de la société. — M. Alain Plantey : Le contentieux des arrêtés municipaux en matière d'immeubles menaçant ruine : compétence exclusive du conseil de préfecture en le ressort.